

Paula Haapasalmi

Kasvatuskumppanuus Tenavakodin päiväkodissa vanhempien näkökulmasta

OPINNÄYTETYÖ

Syksy 2012

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö, Seinäjoki

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Paula Haapasalmi

Työn nimi: Kasvatuskumppanuus Tenavakodin päiväkodissa vanhempien näkökulmasta

Ohjaaja: Minna Zechner

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 69

Liitteiden lukumäärä: 4

Opinnäytetyössä tutkittiin kasvatuskumppanuuden toteutumista Seinäjoella Tenavakodin päiväkodissa vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitettiin vanhempien näkemyksiä siitä, mitä kasvatuskumppanuus on, millaisena he näkevät sen toteutuneen ja miten sitä voisi kehittää toimivammaksi. Tutkimuksessa pyrittiin saamaan vanhempien kokemuksia ja ajatuksia esille päivähoiton aloitusvaiheesta, yhteistyöstä päiväkodin ja kodin välillä, mitä mieltä he ovat päiväkodista kasvatustympäristönä, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeista sekä miten heidän antama palaute ja toiveet otetaan päiväkodissa huomioon. Juuri vanhempien kuulemisella on päiväkodin mahdollista saada kasvatuskumppanuutta vastaamaan paremmin asiakkaidensa toiveisiin.

Tutkimukseni oli luonteeltaan laadullinen. Tutkimusmenetelmänä käytettiin teema-haastattelua. Tutkimus toteutettiin Tenavakodilla haastattelemalla viittä vanhempaa. Laadullisen aineiston analyysitapana käytettiin teemoittelua. Vanhempien mielestä yhteistyö koostui muun muassa molemminpuolisesta luottamuksesta, lasta koskevista palavereista sekä tiedonkulusta päiväkodilta kotiin ja toisinpäin. Yhteistyötä päiväkodin kanssa vanhemmat pitivät tarpeellisena ja kokivat sen olevan ennen kaikkea lapsen parhaaksi. Tiedonkulku päivittäisistä asioista tapahtui lapsen tuomis- ja hakutilanteiden yhteydessä. Vanhempien mielestä vastuu lapsen kasvatuksesta on ensisijaisesti vanhemmilla, mutta myös päiväkodilla nähtiin olevan kasvatuksellista vastuuta, koska lapsi viettää suuren osan päivästänsä hoidossa. Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeiden etuna nähtiin se, että ne ovat ikäkausittain omat, ja kysymykset ovat tarkkoja ja monipuolisia. Lomakkeen ulkoiseen aseteluun kaivattiin kuitenkin selkeyttä. Vanhemmat kokivat, että heidän antama palaute päiväkodille oli otettu hyvin huomioon. Kehitysehdotuksiksi nousi muun muassa sähköiseen tiedottamiseen siirtyminen sekä lastenhoidon järjestäminen päiväkodille esimerkiksi koko talon yhteisten vanhempainiltojen ajaksi.

Avainsanat: kasvatuskumppanuus, yhteistyö, päivähoito, päiväkotito, perhe

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Work

Author/s: Paula Haapasalmi

Title of thesis: Upbringing Partnership in Tenavakoti Kindergarten from the Perspective of Parents

Supervisor(s): Minna Zechner

Year: 2012

Number of pages: 69

Number of appendices: 4

This thesis examined how parents of children in the kindergarten Tenavakoti in Seinäjoki viewed upbringing partnership. The parents were asked what upbringing partnership is, how it works, and if there are ways to improve the cooperation between homes and daycare as upbringing partners. More specifically, the interest of the study was on parental experiences and ideas that concerned starting daycare, cooperation between home and daycare, the day care center as an upbringing environment, forms of early childhood care and education plan, how expectations were met and feedback were received. By hearing the parents, day care centers manage to fulfill the expectations that customers have and thus improve and develop an upbringing partnership with homes.

The research was qualitative in nature and utilized theme interview as a research method. The sample included five parents who were interviewed at the kindergarten Tenavakoti. The collected data was analyzed thematically. The parents viewed that cooperation was, inter alia, composed of mutual trust, meetings that concerned the child, and effective two-way communication between home and daycare. The parents felt that cooperation with the day care center was essential and for the benefit of the child. Communication on daily affairs took place when the child arrived at or left the daycare. The parents agreed on carrying the main responsibility of child care and education, while the kindergarten shares some of that responsibility with homes since the child spends a major part of his or her day in daycare. The profit gained by forms of early childhood care and education plan was that each age group was recognized and the questions were detailed and diverse. The layout of the form, nevertheless, lacked clarity. The parents perceived that their feedback was taken into account adequately. Suggestions for improvement included an upgrade to electronic announcements and the possibility to provide care for example during a parent's night at the kindergarten.

Keywords: upbringing partnership, cooperation, daycare, kindergarten, family

Sisältö

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
Sisältö	4
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	9
2.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimusongelmat	9
2.2 Tutkimusmenetelmät.....	10
3 PÄIVÄKOTI VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAJANA.....	13
3.1 Varhaiskasvatus.....	13
3.2 Päivähoito ja päiväkotit	14
3.3 Lainsäädäntö ja päiväkodin henkilökunnan koulutus	16
3.4 Tenavakodin toiminta-ajatus	18
4 KASVATUSKUMPPANUUS PÄIVÄKODIN JA KODIN VÄLILLÄ ...	20
4.1 Kasvatuskumppanuuden määrittelyä	20
4.2 Kasvatuskumppanuus toimintana päiväkodissa.....	21
5 VANHEMMUUS JA PERHEET	24
5.1 Perheiden monimuotoisuus.....	24
5.2 Vanhemmat osallisina kasvatuskumppanuudessa.....	26
5.3 Kasvatusvastuun jakautuminen päiväkodin ja kodin välillä	28
6 LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA	30
6.1 Varhaiskasvatussuunnitelma kasvatuskumppanuuden muotona	30
6.2 Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet ja niiden käyttö	31
7 AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI.....	33
7.1 Tutkimuksen kulku ja aineiston keruu	33
7.2 Aineiston analysointi	39
7.3 Tutkimuksen yleistettävyys, luotettavuus ja etiikka	41
8 TUTKIMUSTULOKSET	43
8.1 Taustatiedot	43
8.2 Päivähoidon aloitus	43

	5
8.3 Yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä	44
8.4 Päiväkoti kasvatusympäristönä	48
8.5 Vasu-lomakkeet	50
8.6 Vanhempien antama palaute ja toiveet päiväkodille	54
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	57
9.1 Päivähoidon aloituksen toteutuminen.....	57
9.2 Yhteistyömuodot ja niiden toteutuminen	57
9.3 Päiväkoti kasvatusympäristönä	58
9.4 Vanhempien kokemuksia varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeista	60
9.5 Vanhempien antama palaute ja toiveet Tenavakodille	61
9.6 Pohdintaa.....	63
LÄHTEET	64
LIITTEET	69

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on varhaiskasvatuksellinen kasvatuskumppanuus, jota tarkastelen vanhempien näkökulmasta Seinäjoen Tenavakoti Ry:n päiväkodissa. Olen suunnannut sosionomi (AMK) opintojani varhaiskasvatukseen ja innostukseni opinnäytetyöni aiheeseen sain työstäni lasten päivähoidossa. Koen tärkeäksi tuoda esiin juuri vanhempien näkökulmaa, koska heidän mielipiteitään kuulemalla on päiväkotien mahdollista kehittää yhteistyötä lasten vanhempien kanssa entistä toimivammaksi.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 11). Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa puolestaan tarkoitetaan vanhempien ja päiväkodin henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Tämä edellyttää molemminpuolista luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 31.)

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, mitä kasvatuskumppanuus on, ja miten se toteutuu lasten vanhempien mielestä Tenavakodissa ja miten he kehittäisivät kasvatuskumppanuutta. Työssäni käsittelen myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma liittyy olennaisesti kasvatuskumppanuuteen, koska se laaditaan jokaiselle lapselle hoitosuhteen alussa yhteistyössä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen päivähoidon järjestämisessä (Meirän vasu, 2007). Seinäjoen päivähoidossa käytössä olevat eri-ikäisille lapsille tarkoitetut varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet (vasu-lomakkeet) ovat itselleni tuttuja työni kautta. Olen laatinut yhteistyössä vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmia. Opinnäytetyössäni tuon esille vanhempien ajatuksia varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeista, esimerkiksi siitä ovatko he tyytyväisiä nykyiseen käytössä olevaan lomakkeeseen ja miten vanhemmat ovat kokeneet tulleensa kuulluksi lomakkeiden teko- ja tai tarkistusvaiheissa.

Kasvatuskumppanuuden syntymiseen ja kehittymiseen vaikuttaa se, minkälaiseksi vanhemmat ja päiväkodin henkilöstö kokevat oman roolinsa yhteisessä kasvatustehtävässä. Painottuuko yhteisessä kasvatustehtävässä asiantuntija-, vanhempi- vai kumppanuuskeskeisyys. Keyesin (2002, 184-188) mukaan vanhempien kasvatustuvastuu kohdistuu heidän omaan lapseensa, kun taas ammattikasvattajilla koko lapsiryhmään. Vanhempien suhtautuminen omaan lapseen on myös tunteenomaisempaa ja kokonaisvaltaisempaa kuin päiväkodin henkilöstöllä. Kumppaneiden roolien luonnollista erilaisuutta tulisi pitää mahdollisuutena, jonka hyödyntämistä voidaan pitää kaikkien, sekä lapsen ja perheen että ammattilaisten etuna. (Poikonen & Lehtipää 2009, 74-75.)

Tutkin kasvatuskumppanuutta vanhemmille tehtyjen henkilökohtaisten teemahaastattelujen avulla. Avointen kysymysten avulla pystyin käsittelemään työni aihetta mahdollisimman laajasti, saaden tuotua vanhempien omia mielipiteitä julki. Haastatteluissa vallitsi keskusteleva ja pohdiskeleva ilmapiiri, näin ollen keskusteluista tuli varsin avoimia. Haastattelutilanteisiin oli myös helppo palata nauhoitusten avulla.

Aloitan työni kertomalla tutkimukseni aiheen valinnasta. Tuon esille työni tutkimusongelmat ja kerron lyhyesti käyttämästäni tutkimusmenetelmästä. Kerron käyttämästäni haastattelutavasta, teemahaastattelusta, sekä miksi valitsin haastattelun aineistonkeruun menetelmäksi työlleni. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat ovat osa työni aineistoa, joten kerron niistä lyhyesti, sekä siitä miten ne liittyvät kasvatuskumppanuuteen. Työni analysoinnin tein haastattelujen teemojen mukaisesti. Seuraavassa luvussa käsitelen varhaiskasvatusta, sekä sen alaisuuteen kuuluvaa päivähoitoa ja päiväkotia. Tarkastelen päivähoitoa koskevaa lainsäädäntöä, päiväkodin työntekijöiden koulutusta, sekä Tenavakotia päiväkotina. Neljännessä luvussa käsitelen päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä eli kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskumppanuutta on tärkeää tarkastella monen eri teorian valossa siten, että kasvatuskumppanuus – käsitteenä avautuu ja tulee ymmärretyksi. Pohdin, mistä kodin ja päiväkodin välinen yhteistyö koostuu päiväkodin arjessa.

Avaan työssäni perheen käsitettä, koska nykypäivänä perheen määritelmää ei voida pitää itsestäänselvyytenä. Perheitä on monenlaisia, ydinperheiden rinnalla yksinhuoltajaperheet sekä uusperheet ovat lisääntyneet. Pohdin kasvatustuvastuun

jakautumista päiväkodin ja kodin välillä, koska lapset viettävät suuren osan päivästään päiväkodissa. Kenelle vastuu lapsen kasvatuksesta kuuluu, onko päiväkodilla ainoastaan hoidollinen vastuu lapsesta ja kodilla kasvatuksellinen? Tarkastelen Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa, Tenavakodin omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä Seinäjoella käytössä olevia lapsen henkilökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeita.

Opinnäytetyöni tutkimusosuudessa kerron tutkimuksen kulusta ja aineiston keruusta. Laadullisen aineiston analyysitapana käytän teemoittelua, sekä tuon esille tutkimuksen yleistettävyyteen ja luotettavuuteen liittyviä kriteereitä. Tutkimustulokset käsittelen myös teemoittain, koska tällöin pystyn käsittelemään kaikkien haastateltavien kokemukset ja mielipiteet teemakohtaisesti. Opinnäytetyöni lopussa teen johtopäätöksiä saaduista työn tuloksista sekä pohdin työn merkitystä laajemmassa näkökulmassa, esimerkiksi miten päiväkotitoiminta voi hyötyä työstäni. Johtopäätöksissä vastaan myös työssäni esitettyihin tutkimuskysymyksiin.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimusongelmat

Tutkimukseni aihe valikoitui työskennellessäni päiväkodissa lasten parissa. Olen tehnyt myös sosionomi (AMK) – opintoihin sisältyvät harjoittelut päiväkodeissa ja lastensuojelun parissa. Aiheena kasvatuskumppanuus ja sen toteutuminen juuri vanhempien näkökulmasta alkoi kiinnostaa, koska pidän vanhempien ajatuksia ja kokemuksia tärkeinä päiväkodin ja kodin välisen yhteistyön toimivuuden ja kehittämisen kannalta. Vanhemmilta saadun palautteen avulla on mahdollista kehittää yhteistyötä entistä toimivammaksi. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle kaksi tärkeää elinympäristöä, päiväkotia ja koti, joten lapsen laadukkaan hoidon turvaamiseksi on merkityksellistä, että yhteistyö sujuu.

Vanhemmat ja perhe eivät muodosta enää nykyisten ainoa elämisen ympäristöä, lapsuudessa ei siis ole kyse ainoastaan perhelapsuudesta. Päivähoito kiinnittää lapsen muihin yhteiskunnallisiin ryhmiin ilman perheen välittävää vaikutusta. (Alasuutari 2003, 24.) Vanhemmat jakavat kasvatusvastuunsa ja vanhemmuutensa erilaisten yhteiskunnallisten kasvattajien kanssa (Alasuutari 2003, 13). Viimeisten vuosikymmenien aikana päivähoiton suhde perheisiin on muuttunut tasavertaisemmaksi. Päivähoidon ja muun varhaiskasvatuksen sekä vanhempien suhteessa painotetaan tasavertaista kasvatuskumppanuutta. (Alasuutari 2003, 26.)

Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on, että päivähoiton alusta alkaen huomioidaan vanhempien toiveet ja mielipiteet osaksi lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelua ja toteuttamista. Perheiden kuuntelu ja kuuleminen ovat tärkeässä asemassa kumppanuuden muodostumisessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 13.) Kumppanuudessa kiinnitetään huomiota siihen, miten vanhemman tuntemus omasta lapsesta tulee kuulluksi, keskustelluksi ja arvioiduksi vuoropuhelussa päivähoiton kasvattajan kanssa (Kaskela & Kekkonen 2006, 19). Vanhempien omaama tietous lapsestaan on ainakin yhtä tärkeää, kuin henkilökunnan omaama, koulutuksella hankittu ammattitaito (Hughes & MacNaughton 2002). Kasvatuskumppanuus on jatkuvasti kehittyvä käsite ja toimintatapa, joka toteutuu parhaiten

siinä hetkessä, jossa kasvattaja, vanhempi ja lapsi kohtaavat (Kaskela & Kekkonen 2006, 8).

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten päiväkotien lasten vanhemmat määrittelevät kasvatuskumppanuuden ja miten heidän mielestään yhteistyö on sujunut päiväkodin ja kodin välillä. Tavoitteena on tutkia, mihin vanhemmat ovat kasvatuskumppanuudessa olleet tyytyväisiä, ja mitä voitaisiin kehittää toimivammaksi. Pyrin myös selvittämään mitä mieltä vanhemmat ovat juuri päiväkodista kasvatusympäristönä, kenelle heidän mielestään kuuluu vastuu lapsen kasvatuksesta, sekä kartoittamaan heidän tyytyväisyytensä nykyiseen käytössä olevaan varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeeseen (VASU-lomake). Yhtenä tavoitteena on kuulla heidän mielipiteitään siitä, miten hyvin vanhempien antama palaute ja toiveet päivähoiton suhteen otetaan Tenavakodissa huomioon.

Tutkimuskysymykset:

Millaisena vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden?

Millaisia käytäntöjä kasvatuskumppanuudelle on vanhempien näkökulmasta?

Miten kasvatuskumppanuutta voisi vanhempien mielestä kehittää?

2.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on toteutettu laadullisena sen vuoksi, että saisin tuotua lasten vanhempien näkemyksiä ja ajatuksia kasvatuskumppanuudesta mahdollisimman tarkasti esille. Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan todellista elämää. Tutkittavaa kohdetta tutkitaan ja analysoidaan mahdollisimman perusteellisesti. (Eskola & Suoranta 2008, 18; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Laadullisessa tutkimuksessa suositaan metodeja, joissa tutkittavien ”ääni” saadaan kuuluviin. Tällaisia metodeja ovat esimerkiksi teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi. Laadullisen tutkimuksen aineiston keruu tapahtuu todellisissa tilanteissa ja jokaista tutkittavaa tapausta käsitellään ainutlaatuisena. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Eskola ja Suoranta (2008, 18) toteavat, että laadullisessa tutkimuk-

sessä tutkittavien joukko voi olla määrällisesti pieni. Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei siis ole sen määrä vaan laatu. Kiviniemen (2007, 75) mukaan laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruun ja teorian muodostamisen vuorovaikutteisuutta voidaan pitää luontevana. Laadullinen tutkimus voidaan nähdä vähitellen tapahtuvana tutkittavan ilmiön käsitteellistämisenä, ei etukäteen hahmotetun teorian testauksena. Tutkimuksen käytännön kentästä nousevia näkökulmia voidaan pitää vuorovaikutteisena suhteessa tutkimusta käsitteellistäviin teoreettisiin näkökulmiin. (Kiviniemi 2007, 74.)

Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, näin ollen sitä voidaan pitää ainutlaatuisena tiedonkeruumenetelmänä. Haastattelun suurimpana etuna pidetään joustavuutta, koska aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti haastattelutilanteen edellyttämällä tavalla. Haastattelussa teemojen järjestystä on mahdollista vaihdella, sekä vastauksien tulkinnessa on enemmän vaihtoehtoja kuin esimerkiksi kyselylomakehaastattelussa. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-205.) Teemahaastattelussa teema-alueet on ennalta määrätty. Haastattelijan tehtävänä on varmistaa, että kaikki etukäteen laaditut teemat käydään tutkittavan kanssa läpi, mutta niiden järjestystä voidaan vaihdella. Teemahaastattelussa ei laadita kysymyksiä tarkkaan muotoon ja järjestykseen. (Eskola & Suoranta 2008, 87.)

Jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle laaditaan hoitosuhteen alussa varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa ja suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 32). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma liittyy kasvatuskumppanuuden muodostumiseen olennaisesti, koska se laaditaan yhdessä vanhempien kanssa ja siinä yhdistyvät vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan näkemykset lapsesta niin kotona kuin päiväkodissa. Haastatteluissa yhtenä teemana käsitteelin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeita, tuoden esille vanhempien kokemuksia lomakkeesta. Haastatteluissa minulla oli mukana Seinäjoen päivähoiton käytössä olevia eri-ikäisille lapsille tarkoitettuja varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeita näytettäväksi vanhemmille.

Käytin laadullisen aineiston analyysitapana teemoittelua. Teemojen muotoutumisessa oli valtavasti apua omasta työstäni päiväkodissa sekä tekemästäni yhteis-

työstä vanhempien kanssa. Pyrin saamaan mahdollisimman monet päiväkodin ja kodin väliset yhteistyömuodot sisällytettyä haastattelujen teemoihin. Teemat muodostuivat aineistoon tutustumisen ja oman työkokemukseni kautta. Purin haastattelut tekstimuotoon keskittyen ensin jokaiseen haastatteluun erikseen ja tämän lisäksi muodostin jokaisesta teemasta oman tiedoston. Näin ollen sain koottua vanhempien ajatukset teemakohtaisesti, mikä helpotti työn tulosten analysointia ja myöhempää raportointia. Teemoittelussa on kyse laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä eri aihepiirien mukaan. Teemoittelussa painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Mikäli aineistonkeruuna on käytetty teemahaastattelua, haastattelun teemat muodostavat jo itsessään jäsennyksen aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Teemoittelun avulla aineistosta voi nostaa esille tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Teemoittelu sopii aineiston analysointitavaksi, mikäli kyseessä on käytännöllisen ongelman ratkaiseminen. Tällöin on mahdollista poimia haastatteluista olennaista tietoa käytännöllisen tutkimusongelman kannalta. (Eskola & Suoranta 2008, 175, 179.) Teemoittelun avulla pystyin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini, koska haastattelut olivat helposti käsiteltävissä teemakohtaisesti. Tuon esille työni tutkimustulokset teemoittain.

3 PÄIVÄKOTI VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAJANA

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on alle kouluikäisten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten tiivistä yhteistyötä, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 9; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 11.)

Varhaiskasvatuksen toteuttaminen lähtee lasten ja perheiden tarpeista. Varhaiskasvatus toteutuu parhaimmillaan lapsen merkityksellisten elinympäristöjen, päiväkodin ja kodin, välisenä kasvatuskumppanuutena. (Karila & Nummenmaa 2001, 15; Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 5.) Varhaiskasvatuspalvelut muodostuvat kunnan tai yksityisen järjestämästä päivähoidosta, esiopetuksesta sekä muusta varhaiskasvatustoiminnasta. Muuta varhaiskasvatustoimintaa on esimerkiksi seurakuntien ja järjestöjen kerhotoiminta. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 10.)

Kokevatko kaikki vanhemmat tarpeelliseksi kasvatuskumppanuuden päiväkodin kanssa? Mitä jos vanhemmat eivät halua muodostaa päiväkodin henkilökunnan kanssa kumppanuudellista suhdetta? Jos tiivistä yhteistyötä ei ole, voidaanko kasvatustehtävässä onnistua? Voi olla myös perheitä, jotka eivät koe tarpeelliseksi kertoa lapsen kotona tapahtuvista asioista päiväkodille. Tällöin lapsen toisen tärkeän elinympäristön, kodin, tuntemus jää päivähoidon osalta hyvin vähäiseksi. Mikäli päiväkodin henkilöstö ja lapsen vanhemmat eivät ole keskustelleet esimerkiksi lapsen kasvatukselle asetetuista tavoitteista, saattaa syntyä ristiriitoja kodin ja päiväkodin toimintatapojen välille. Kenen lähtökohdat tällöin määräävät miten toimitaan?

3.2 Päivähoito ja päiväkotiki

Lasten päivähoito eri muotoineen on yleisin varhaiskasvatuksen toimintamuoto (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 5). Päivähoidossa yhdistyvät lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sekä vanhempien oikeus saada hoitopaikka lapselleen (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 12). Laki lasten päivähoitosta (L 19.1.1973/36) ja asetus lasten päivähoitosta (A 16.3.1973/239) ohjaavat keskeisellä tavalla päivähoiton toimintaa (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 13; Nummenmaa, Karila, Jonsuu & Rönholm 2007, 11). Lasten päivähoiton järjestää kunta, ja sen rahoitus tapahtuu pääosin yhteiskunnan varoista. Yhteiskunnan tehtävänä on taata päivähoiton saatavuus siten, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus olla palvelujen käyttäjinä. Lasten päivähoitossa asiakkaina ovat lapset ja heidän vanhempansa. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 16.)

Päiväkotitoiminta on yksi päivähoiton muodoista (Karila & Nummenmaa 2001, 12). Sosiaali-, terveys- ja opetustoimen hallinnoima kokonaisuus muodostavat lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmän Suomessa. Varhaiskasvatuspalveluiden toimintakokonaisuus muodostuu kunnan tai yksityisen järjestämästä päivähoitosta ja esiopetuksesta sekä muusta varhaiskasvatustoiminnasta (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 10.) Suomessa lasten vanhemmilla on oikeus päättää, mikä hoitomuoto on heidän lapsilleen soveltuvin. Päivähoitoa tarjotaan päiväkotihoidon lisäksi muun muassa perhepäivähoidossa, lasten leikkitoiminnassa sekä seurakuntien kerhotoiminnassa. (Karila & Nummenmaa 2001, 12.) Oikeus päivähoitoon turvaa lapselle mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen, ja samalla se mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 16).

Päiväkotiki on muodostunut yhdeksi merkittäväksi lapsuuden kasvuympäristöksi – viettäähän suuri osa suomalaisista lapsista ainakin osan varhaislapsuudestaan päiväkodissa (Karila & Nummenmaa 2001, 7; Alasuutari 2003, 68; Koivula 2004, 73).

Suomessa vuonna 2010 kunnan vastuulla olevassa päivähoitossa on ollut 1-5 -vuotiaista 54,7% (Seinäjoella 56,9%), ja 1-6 -vuotiaista 56,6% (Seinäjoella 59,5%) vastaavanikäisestä väestöstä. Luvuissa on mukana sekä päiväkotie- että perhepäivähoidossa olleet kokopäivä- ja osapäivähoidossa olleet lapset. Koko maassa vuonna 2010 kunnan vastuulla olevassa kokopäivähoidossa on ollut 1-2 -vuotiaista 35,4% (Seinäjoella 38,2%), ja 3-5 -vuotiaista 62,9% (Seinäjoella 63,7%) vastaavanikäisestä väestöstä. (SOTKANet, [viitattu 26.3.2012].) Kokopäivähoidossa olevan lapsen hoitoaika saa yhtäjaksoisesti olla enintään kymmenen tuntia vuorokaudessa, osapäivähoidossa viisi tuntia (A 16.3.1973/239, 4§).

Päiväkodin institutionaalinen tehtävä on määritelty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2006, 11) hoidon, opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuudeksi. Päiväkodin työyhteisölle on tyypillistä moniammatillisuus sekä vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön perustuva toiminta (Karila & Nummenmaa 2001, 7). Päiväkodissa moniammatillisuutta voidaan tarkastella sen sisäisessä ja ulkoisessa merkityksessä. Päiväkodin sisäinen moniammatillisuus tarkoittaa henkilöstön eri ammattiryhmien yhteistä, jaettua toimintaa perustehtävien toteuttamiseksi. Tällaisen ryhmän voi muodostaa esimerkiksi samassa lapsiryhmässä (tiimissä) työskentelevät kasvattajat. Tiimissä toimivat eri koulutuksen saaneet työntekijät yhdessä, kuten lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat. Ulkoisella moniammatillisuudella tarkoitetaan päiväkodin henkilökunnan tekemää yhteistyötä muiden samojen lasten ja vanhempien kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa. Ulkoisesta moniammatillisuudesta voidaan mainita esimerkkinä moniammatillinen yhteistyö erityislapsen kuntoutuksessa. Varhaiskasvatuksessa jokainen työntekijä tuo työhönsä oman koulutuksensa ja asiantuntemuksensa mukaisen panoksen. (Karila & Nummenmaa 2001, 41-42; Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 18.)

Karilan & Nummenmaan (2001, 27-28) mukaan päiväkotityön keskeisinä osaamisalueina voidaan pitää toimintaympäristön ja perustehtävien tulkintaan liittyvää osaamista. Tämän alueen ydinosamisena on kontekstiosaaminen, joka sisältää muun muassa kasvatuksen yhteiskunnallisten ja kulttuuristen lähtökohtien tiedostamisen, kasvatuksellisen vuorovaikutuksen perheiden kanssa, sekä kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön tuntemuksen. Toisena keskeisenä osaamisalu-

eena Karila & Nummenmaa (2001 28-32), näkevät varhaiskasvatukseen liittyvän osaamisen. Ydinosaamisena tällä alueella ovat kasvatustieteellinen osaaminen, hoito-osaaminen sekä pedagoginen osaaminen. Kasvatustieteeseen kuuluvat muun muassa kasvatukseen liittyvien käsitysten ja uskomusten tiedostaminen sekä arviointi nykyhetken ja tulevaisuuden näkökulmista. Kasvatustieteiden alueina ovat myös kasvatustieteellinen vuorovaikutus lapsen kanssa sekä vuorovaikutuksen laadun tiedostaminen ja kehittäminen. Hoito-osaamiseen kuuluvat lapsen perustarpeiden tyydyttäminen, kuten esimerkiksi riittävästä ravinnosta, ulkoilusta ja levosta huolehtiminen. Kolmantena osaamisalueena on yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen liittyvä osaaminen. Ydinosaamisena yhteistyöosaamisessa korostuvat kasvatustieteellinen osaaminen ja työn kielellinen hallinta tehdessä yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa. Jatkuvaan kehittymiseen liittyvä osaaminen on neljäs keskeinen osaamisalue, johon ydinosaamisena kuuluvat reflektiivinen työote, työssäoppiminen sekä tiedonhankinnan ja prosessoinnin taidot. (Karila & Nummenmaa 2001, 27-33.)

3.3 Lainsäädäntö ja päiväkodin henkilökunnan koulutus

Laki lasten päivähoitosta säädettiin vuonna 1973 ja se muodostaa nykyiselle päiväkotitoiminnalle keskeisen perustan. Päivähoitopaikan saanti perustui lain voimaantulosta aina vuoden 1996 alkuun saakka tarveharkintaan. Tällöin etusijalla olivat sosiaalisista ja kasvatustieteellisistä syistä päivähoitoa tarvitsevat lapset. Vuoden 1996 alusta lukien tuli voimaan subjektiivinen päivähoito-oikeus, joka oikeutti kaikki vanhemmat saamaan vanhempainrahakauden päättyttyä halutessaan päivähoitopaikan kaikille alle kouluikäisille lapsilleen. Tämä oikeus oli merkittävä muutos päivähoitotoiminnassa. (Karila & Nummenmaa 2001, 14; Alasuutari 2003, 25.) Subjektiivisen oikeuden myötä korostui lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sekä vanhempien mahdollisuus päättää itse, milloin tätä oikeutta käytetään (Karila & Nummenmaa 2001, 14). Toisin sanoen subjektiivisen oikeuden myötä lapsi voi saada hoitopaikan vanhempien työtilanteesta riippumatta (Poikonen & Lehtipää 2009, 70). Subjektiivinen oikeus toi mukanaan myös haasteita päiväkodin henkilöstön osaamiselle, esimerkiksi monikulttuurisuuden suhteen. Päiväkodin työntekijät ovat vuorovaikutuksessa hyvinkin erilaisten perheiden kanssa. Tämä

vaatii hyvää kulttuurista lukutaitoa; on pyrittävä ymmärtämään erilaisista elämänarvoista kumpuavia kasvatustavoitteita. (Karila & Nummenmaa 2001, 28.)

Laki lasten päivähoidosta (L 19.1.1973/36) sisältää myös perheiden ja päivähoidon välisen kasvatuskumppanuuden. Lain mukaan päivähoidon tehtävänä on perheiden kotikasvatuksen tukeminen ja yhdessä kotien kanssa lapsen persoonallisuuden tasapainoisen kehityksen edistäminen (L 19.1.1973/36, 2a§). Päiväkotityötä voidaan näin ollen pitää kaksiulotteisena – toisaalta työskentelynä lasten ja toisaalta lasten perheiden parissa (Karila & Nummenmaa 2001, 29). Laissa lasten päivähoidosta (L 19.1.1973/36) ja sen kasvatustavoitepykälässä (L 19.1.1973/36, 2a§) sosiaalista ja kasvatuksellista tehtävää ei nähdä toisiaan poissulkevinä, vaan päivähoidon tehtävä nähdään sekä sosiaalisena että kasvatuksellisena toimintana (Karila & Nummenmaa 2001, 12). Tavoitepykälän (L 19.1.1973/36, 2a§) mukaan päivähoidon tulee tarjota lapselle jatkuvat, lämpimät ja turvalliset ihmissuhteet sekä tukea lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä (Alasuutari 2003, 25; Mahkonen 2012, 36).

Laki (L 19.1.1973/36) määrittää osaltaan myös sitä, millaista työtä päiväkodissa odotetaan tehtävän. Päiväkodissa (A 16.3.1973/239, 6§) vähintään joka kolmannella hoito- ja kasvatustehtävissä toimivalla tulee olla tehtävään soveltuva vähintään opistoasteinen sosiaali- tai terveydenhuoltoalan taikka muun alan ammatillinen tutkinto. Muilla päiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä toimivilla tulee olla tehtävään soveltuva vähintään kouluasteinen sosiaali- tai terveydenhuoltoalan taikka muun alan ammatillinen tutkinto. (A 21.8.1992/804, 4§ ja 5§.) Lastentarhanopettajien erityiseksi vastuuksi on nähty pedagoginen vastuu. Lastentarhanopettajille asetuu muita päiväkodin työntekijöitä suurempi velvoite tuoda oma pedagoginen osaamisensa osaksi työyhteisön yhteistä suunnitteluprosessia. (Nummenmaa ym. 2007, 9.) Lastentarhanopettajan työ eroaa lastenhoitajan työstä eniten opetuksen ja sen suunnittelun vastuun osalta. Lastentarhanopettajat valmistuvat yliopistosta. Sosionomit voivat myös toimia lastentarhanopettajien tehtävissä muuten, mutta eivät esiopetuksessa. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 95.)

Lastenhoitajien vastuut ja velvoitteet puolestaan liittyvät lasten välittömään hoivaan ja huolenpitoon sekä lasten terveydestä huolehtimiseen. (Nummenmaa ym. 2007, 9.) Hoitaja hoitaa, ohjaa ja kasvattaa lapsia. Päiväkodissa hoitaja työskente-

lee tiimissä lastentarhanopettajien, erityislastentarhanopettajien, sosiaalikasvattajien, sosionomien ja muiden hoitajien kanssa. Monet hoitajat ovat koulutukseltaan lähihoitajia. (Järvinen ym. 2009, 95.) Päiväkodissa tarvitaan myös muuta henkilökuntaa, kuten esimerkiksi laitoshuoltajia ja keittiöhenkilökuntaa, mutta keskityn tässä kasvatushenkilökuntaan.

Varhaiskasvatuksen yhtenä keskeisenä voimavarana on ammattitaitoinen henkilöstö. Laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta on tärkeää, että koko kasvatusyhteisöllä on vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 11.) Kodin ja perheen kasvatustyön tukeminen on vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten molemminpuolista tasavertaista sitoutumista yhteiseen kasvatustehtävään (Järvinen ym. 2009, 125). Kasvatuskumppanuudessa kasvattajan työkäytännöt vanhempien ja perheiden kanssa perustuvat perhelähtöisiin työmalleihin. Perhelähtöisessä työmallissa otetaan etäisyyttä asiantuntijalähtöiseen työtapaan. Kumppanuudessa kasvattajan asiantuntemusta ja osaamista ei kadoteta, vaan huomiota kiinnitetään siihen, millä tavalla kasvattaja tuo oman tietonsa ja taitonsa perheiden käyttöön. Tasavertaisuuteen perustuvassa vuorovaikutuksessa kasvattaja jakaa perheille lapseen liittyviä kokemuksia ja havaintoja kunnioittavasti ja asiallisesti. Varhaiskasvatuksen ammattilainen mahdollistaa omien työkäytäntöjen avulla sen, että vanhemman omat näkemykset lapsesta tulevat kuulluksi vanhempaa arvostavalla tavalla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19-20.) Hughesin ja MacNauhghtonin (2002) mukaan parhaat hoitotulokset ovat saavutettavissa, mikäli vanhemmat tuntevat tulleen kuulluksi ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon.

3.4 Tenavakodin toiminta-ajatus

Tenavakoti toimii yksityisenä päiväkotina myyden palvelujaan ostosopimusperiaatteella Seinäjoen kaupungille. Päiväkotitoiminta sijaitsee Seinäjoen keskussairaalan läheisyydessä. Lapsia päiväkodissa on vuoden 2012 maaliskuussa 115 ja vakituista henkilökuntaa 28, sijaisten kanssa 30. Päiväkodissa on kuusi lapsiryhmää: Perhoset (1-2v), Peipot (2-3v), Kurret (3-4v), Puput (4-5v), Sirkat (5-6v) ja Leppäkertut (6-7v.). Toiminnassa keskeisinä arvoina ovat turvallisuus, rakkaus ja rehellisyys.

Tenavakoti järjestää myös iltahoitoa, joten päiväkotia on avoinna arkisin klo 6.30-21.30. (Seinäjoen Tenavakoti, [viitattu 19.2.2012].)

Tenavakodissa tavoitteena on, että lapsi kokee olonsa turvalliseksi, niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin. Päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välinen luottamus ja samat kasvatusta- ja toimintaperiaatteet luovat turvallisuuden tunnetta lapselle. Syntynyt luottamus ja yhteistyö jatkuvat pitkään henkilökunnan siirtäessä lasten mukana ikäryhmästä toiseen. Tenavakodissa kasvatuskumppanuus tarkoittaa henkilökunnan ja vanhempien tietoista sitoutumista toimimiseen yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Keskinäinen luottamus, tasavertaisuus ja toistensa kunnioittaminen ovat edellytykset kumppanuuden toteutumiselle. Lähtökohtana kasvatuskumppanuudessa ovat lapsen tarpeet, ja henkilökunnalla on vastuu luoda edellytykset yhteistyölle. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on edistää myös vanhempien keskinäistä yhteistyötä. Henkilökunta keskustelelee päivittäin lapsen kuulumisista vanhempien kanssa. Jokaiselle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä lapsen vanhempien kanssa ja suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti. (Tenavakodin oma vasu, [viitattu 16.5.2012].) Tenavakodissa toimii vanhempainryhmä, joka kokoontuu noin viisi kertaa vuodessa ja koostuu noin 12 jäsenestä (Luoma 2012). Päiväkodissa järjestetään muun muassa kevät- ja joulujuhlat, jotka lisäävät lasten, vanhempien ja henkilökunnan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Päiväkotia julkaisee joka syyskuu ”Tenavakotisanomat” lehdet, josta vanhemmat saavat tietoa päiväkodin toiminnasta. Vanhemmilla on mahdollisuus osallistua päiväkodin toiminnan arviointiin vastaamalla joka toinen kevät asiakastyytyväisyyskyselyyn. (Tenavakodin oma vasu, [viitattu 16.5.2012].)

4 KASVATUSKUMPPANUUS PÄIVÄKODIN JA KODIN VÄLILLÄ

4.1 Kasvatuskumppanuuden määrittelyä

Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja päivähoiton henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Kasvatuskumppanuuden toteutuminen edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja molemminpuolista kunnioittamista. Lapselle kahden tärkeän tahon, vanhempien ja päivähoiton kasvattajien tiedot ja kokemukset yhdistyvät kasvatuskumppanuudessa. Vanhempien ja kasvattajien tiedot yhdessä luovat parhaat mahdolliset edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Päiväkodin henkilöstöllä on ensisijainen vastuu sisällyttää hoidon alusta alkaen perhekohtaisesti kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 31; Järvinen ym. 2009, 118; Poikonen & Lehtipää 2009, 81; Kekkonen 2012, 22.) Kumppanuudella tarkoitetaan vanhempien entistä laajempaa osallistumista lapsensa varhaiskasvatukseen (Kekkonen 2012, 22, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 32 mukaan).

Kasvatuskumppanuus on keino saavuttaa laadukasta varhaiskasvatusta. Sen edellytyksenä on avoin molemminpuolinen vuoropuhelu sekä tasavertainen vuorovaikutus, jossa yhdistyy vanhempien ja päivähoiton henkilöstön erilainen osaaminen ja tietämys (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 18; Myöhänen, Kallio & Viitanen 2005, 19; Kaskela & Kekkonen 2006, 17; Karila 2011, 70). Lähtökohtana kasvatuskumppanuudelle on lapsi ja hänen kasvunsa ja kehityksensä. Kasvatuskumppanuuden onnistunut toteutuminen edellyttää sekä vanhempien että päivähoiton henkilöstön tietoista sitoutumista. (Myöhänen ym. 2005, 19.) Määtän (2001) mukaan kasvatuskumppanuudessa sekä lapsen vanhemmilla että päiväkodin henkilökunnalla on olennaista tietoa lapsesta, ja yhteistyössä asetetaan yhteisiä tavoitteita lapsen kasvatukselle. Molemminpuolinen kunnioitus on merkittävä osa kasvatuskumppanuutta. (Määttä 2001, 100; Karila 2006, 108.)

Entä jos vanhemmat eivät halua tietoisesti sitoutua toimimaan yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa? Voi olla vanhempia, jotka ovat tyytyväisiä jo siihen, että lapsella on hoitopaikka vanhempien työpäivän ajaksi. Jos kasvatuskumppanuutta ei saavuteta, onko olemassa muita keinoja saavuttaa laadukasta varhaiskasvatusta, vai tuleeko varhaiskasvatuksesta tällöin laadutonta? Voidaanko varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudelle asettaa niin sanottuja vähimmäisvaatimuksia, joiden täytyessä voidaan sanoa kumppanuudellisen suhteen toteutuneen? Jos vähimmäisvaatimukset voidaan asettaa, kuka ne asettaa ja kenen näkökulmasta niitä tarkastellaan: päiväkodin henkilökunnan, lapsen vai vanhempien?

4.2 Kasvatuskumppanuus toimintana päiväkodissa

Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen mahdollinen tuen tarve jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella ja löytää yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa yhteinen tapa toimia lapsen tukemiseksi. Sekä työntekijä että vanhempi voivat ilmaista mahdollisen huolensa lapsesta. Lapsen vanhempien ja päiväkodin henkilöstön väliselle yhteistyösuhteelle tulee myös ongelmatilanteissa luoda kasvatuskumppanuuden ilmapiiri. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 32; Kaskela & Kekkonen 2006, 18.) Tässä kohtaa voidaan kysyä, miten kasvatuskumppanuuden ilmapiiri on mahdollista säilyttää ongelmatilanteissa? Jos päiväkodin henkilöstöllä esimerkiksi herää huoli lapsesta, miten asia voidaan ottaa vanhempien kanssa puheeksi niin, että kumppanuudellinen suhde toteutuu ja säilyy myös tulevaisuutta ajatellen? Kaskela ja Kekkonen (2006, 18) näkevät ristiriitatilanteiden haasteena sen, miten kuulla lapsen ääntä, tuoda esiin lapsen etua ja tarpeita, ja toisaalta toteuttaa kasvattajien ja vanhempien tasavertaiseen kuulemiseen ja kunnioitukseen perustuvaa vuoropuhelua.

Kasvatuskumppanuuden perusidea on etsiä vanhempia aktiivisia ja osallistavia yhteistyö- sekä viestintätapoja. Aito vuoropuhelu on molemminpuolista kuulemista, tästä syntyy lapsen tuntemus ja yhteinen luottamus. Kasvatuskumppanuuden kehittymisen haasteita ovat päiväkodin lapsiryhmien muutokset ja vaihtuvat kasvattajasuhteet. Tällöin vanhemmat ja työntekijät, sekä tietenkin lapset joutuvat muodos-

tamaan toistuvasti uusia suhteita ja aloittamaan luottamuksen rakentamisen alusta. (Karila 2006, 101; Järvinen ym. 2009, 119.) Yksinkertaistettuna kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan päiväkodin arjessa tapahtuvaa päiväkodin henkilöstön ja vanhempien välistä yhteistä keskustelua lapsen asioista lapsen parhaaksi. Kasvatuskumppanuutta voidaan pitää päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisenä yhteisenä projektina, joka alkaa siitä hetkestä, kun vanhempi ottaa yhteyttä päivähoitopaikkaan. Kasvatuskumppanuuden voidaan katsoa päättyneen kun lapsi lähtee päivähoitopaikasta pois. Vanhempien ja työntekijöiden jakaessa lasta koskevan tiedon keskenään, saadaan lapsesta muodostettua kokonainen kuva. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 60.) Kasvatuskumppanuussuhde kehittyy jokapäiväisten kohtaamisten myötä. On tärkeää vaihtaa kuulumisia päivittäin, luontevinta on keskustella lasta tuodessa tai haettaessa päiväkodista. Vanhemmille on hyvä kertoa työntekijöiden toimintatavoista, näin ollen vanhemmat saavat lisää tietoa lapsen päivähoitopäivästä. (Järvinen ym. 2009, 119.) Syvällisen kumppanuussuhteen muodostumiseen tarvitaan yhdessä vanhempien kanssa tehtyjä tulkintoja ja yhteistä päätöksentekoa. Pelkkä tiedon välittäminen vanhemmille ei riitä muodostamaan syvällistä kumppanuutta. (Alasuutari & Karila 2006, 10-11; Karila 2006, 108; Karila 2011, 75.) Hughesin ja MacNaughtonin (2002) mukaan päivähoiton ammattilaisten ja vanhempien välinen tiedonkulku voi muodostua ongelmalliseksi, mikäli päivähoiton ammattilaiset vetoavat koulutuksen kautta hankittuun osaamiseensa. Vanhemmat voivat tällöin kokea, että kasvatuksen ammattilaiset eivät arvosta heidän oman kokemuksensa kautta hankittua tietämystään lapsestaan.

Päivähoidon henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö voi muodostua uudella tavalla, mikäli sitä katsotaan lapsen asemasta. Lapsihan on lopulta ainoa, joka kulkee kodin ja päiväkodin väliä viettäen päivänsä päiväkodissa, ja joka luo yhteistyölle merkityksen. Päivähoitoa voidaan pitää perheiden arjen kannalta tärkeänä kohtaamispaikkana päivähoiton henkilöstön kanssa. Arkiset kohtaamiset lapsen tuonti- ja hakutilanteissa mahdollistavat molemminpuolisen luottamuksen syntymisen. Parhaimmillaan näissä kohtaamisissa niin vanhemmilla kuin päiväkodin henkilökunnallakin on mahdollisuus tuoda esille sekä ilon että huolen aiheet. Näiden tilanteiden myötä myös lapsella on mahdollisuus nähdä ja kokea, että hänestä välitetään. (Korhonen 2006, 68-69.)

Päivähoidossa vanhemmille tiedotetaan esimerkiksi lapsen päivittäisistä kuulumisista ja vanhempainilloista. Nämä ovat kuitenkin usein asiaa päivähoidosta kotiin eikä toisinpäin. Vanhempien rooli jää hyvin vähäiseksi, mikäli tiedottamisen kaltainen vuorovaikutus on ainoastaan yksisuuntaista. (Kaskela & Kekkonen 2005, 16.) Kasvatuskumppanuuden kehittymiseen ja toteutumiseen vaikuttaa se, millä tavoin vanhemmat kokevat tulleensa kuulluiksi lastaan koskevilla asioilla (Karila 2011, 67). Stakesin¹ Kasvatuskumppanuus-hankkeen mukaan useimpien vanhempien mielestä luottamus päivähoiton työntekijöiden kanssa muodostuu vuorovaikutuksessa, jossa kenelläkään ei ole asiantuntijuuden ylivaltaa, ainoaa oikeaa tietoa. Onnistuneessa vuoropuhelussa huomioidaan sekä vanhempien että työntekijöiden näkemykset ja mielipiteet. (Kaskela & Kekkonen 2005, 16.) Kekkosen (2012, 43) mukaan kumppanuudellinen yhteistyö edellyttää henkilöstön tuntevan ja ymmärtävän vanhempien kasvatuskäsityksiä arkitasoa syvällisemmin. Päiväkodin kasvattajien tulee selvittää, mitkä ovat esimerkiksi vanhempien käsitykset kasvatuksen tavoitteista ja käsitykset kasvatusyhteistyöstä. Tiedon kautta syntyvä ymmärrys auttaa käsittämään, miksi joku toimii, ajattelee tai tuntee tietyllä tavalla.

Mikäli päiväkodin henkilöstöllä herää huoli lapsesta tai perheestä, miten henkilöstön on mahdollista toimia vanhempien näkökulmasta niin, että ei oteta asiantuntijuuden ylivaltaa ja astuta niin sanotusti vanhempien varpaille? Miten huolenpuheeksi otto voidaan tehdä niin, että vanhemmat kokevat itsensä arvokkaiksi ja tasavertaisiksi päiväkodin työntekijöiden kanssa? Entä miten vanhempi voi keskustelun jälkeen tuoda lapsensa luottavaisin mielin hoitoon kokematta, että hänen lastaan ja perhettään tarkkaillaan?

¹ Stakes on terveyden ja hyvinvoinnin laitos, jonka keskeisiä toimintoja ovat tutkimus, kehittäminen ja tilastotuotanto (Stakes, 2011).

5 VANHEMMUUS JA PERHEET

5.1 Perheiden monimuotoisuus

Tilastollisesti määriteltynä Tilastokeskus määrittää perheet avio- avo- ja rekisteröityneiksi pareiksi, joilla ei ole tai on lapsia sekä yhden vanhemman perheiksi. Lapsen asemassa olevalle ei ole mitään ikärajoitusta. Lapsiperheiksi puolestaan luokitellaan perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Yksinhuoltajaperheitä ovat vain ne yhden vanhemman perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. (Perheet, 2011.)

Lapsiperheitä vuonna 2010 Suomessa oli 582 360. Lapsiperheisiin kuuluu 40% väestöstä. Aviopareja joilla on lapsia oli 61,3%, avopareja joilla on lapsia oli 18.4%. Äiti ja lapsia perheitä oli 17.5%, isä ja lapsia perheitä oli 2.7%. Rekisteröityjä pareja joilla on lapsia oli 267. (Lapsiperheet tyypeittäin 1950-2010, 2011.)

Ihmisillä voi olla elämänsä aikana useita perhemuotoja. Perhettä on enää vaikea tarkastella yleisenä käsitteenä, joka olisi määriteltävissä joidenkin yksiselitteisten kriteerien pohjalta. Perinteisen perhemuodon, ydinperheen, johon kuuluvat isä, äiti ja lapset, rinnalle on tullut uudenlaisia yhteiselämän muotoja, kuten yhden vanhemman perheet ja uusperheet. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 37-38.) Perhesuhteet perustuvat usein sukulaisuuteen tai laillisiin sopimuksiin ja ne sisältävät paljon vuorovaikutustilanteita, totuttuja tapoja sekä perheen omia käytäntöjä. Perheessä kaikki sen jäsenet vaikuttavat toisiinsa, ja perheenjäsenillä on jokaisella oma käsitys siitä, mistä hyvä perhe-elämä koostuu. Perheet voivat suojella yksityisyyttään ja ympärillä pidetään monesti kullisseja: perheen sisällä tapahtuvia asioita ei näytetä ulospäin. Perhesuhteet ovat kiinteämpiä kuin muut ihmissuhteet, joten niiden uskotaan kestävän sellaistaakin, mitä muut ihmissuhteet eivät kestäisi. (Rönkä & Kinnunen 2002, 5-7.) Perhesuhteet eroavat esimerkiksi ystävyys-suhteista konkreettisesti perheeseen liittyvien velvoitteiden, lojaaliuden ja vastuiden kautta. Ihmiset voivat elää monia perhesuhteita samanaikaisesti, kuten esimerkiksi äitinä, tyttärenä ja puolisona. (Sevón & Notko 2008, 13.) Jallionojan (2000, 197) mukaan perheeseen kuulumisessa on kysymys rakkaudesta ja läheiseksi kokemisesta. Perheeseen kuulumisen voidaan nähdä kiintymyksen merkinä ja vakuuttavana rakkauden tunnustuksena.

Perheen katsotaan vaikuttavan merkittäväällä tavalla lapsen kehitykseen. Erityisesti perheen kasvatusilmapiiriä, perheen sisäistä vuorovaikutusta sekä toiminnallista rakennetta pidetään tärkeinä lapsen kehitykselle. (Alasuutari 2003, 21.) Työelämän muutokset vaikuttavat perhe-elämään ja vanhemmuuteen. Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen voi osoittautua haasteelliseksi. Jos vanhemmilta menee liikaa aikaa ja energiaa töihin, eivät voimavarat välttämättä riitä kotona vanhempana toimimiseen. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 48.) Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteellisuutta on lisännyt myös se, että työn tekeminen on mahdollistunut ajasta ja paikasta riippumattomaksi. Työn ja kodin raja on tullut siis häilyvämmäksi. (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 126-127.) Muita vanhemmuutta vaikeuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi sosiaalisten verkostojen harveneminen sekä perherakenteen muutokset. Avioerojen lisääntymisen myötä uudet perhemuodot puolestaan luovat haasteita perhe-elämälle, perheiden kohtaamiselle ja tukemiselle. Nykypäivänä työtä, parisuhdetta ja vanhemmuutta voi yhdistää monin eri tavoin, eikä ole olemassa yhtä ainoaa tietä hyvään perhe-elämään. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4-5.)

Avioerot ovat viimeisten vuosien aikana lisääntyneet. Suomessa vuonna 2009 avioeroja oli 25-64 -vuotiailla/ 1000 vastaavanikäistä naimisissa olevaa kohden 16,4% (Seinäjoella 15,2%), ja vuonna 2010 16,7% (Seinäjoella 17,0%) (SOTKANet, [viitattu 4.4.2012]). Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2009 avioliittoja on solmittu 29 836 ja avioeroja on ollut 13 527. Vuonna 2010 solmittuja avioliittoja oli 29 952 ja avioeroja 13 619. (Siviilisäädyn muutokset, 2011.) Vanhempien avioeron myötä perhesuhteet saavat uuden muodon. Vanhempien erottua lapsista tulee avioerolapsia, ja äideistä ja isistä tulee lähi- tai etävanhempia, tapaavia tai lapsen kanssa asuvia vanhempia. Vanhemmista voi tulla myös kielteiseltä kuulostavia elatusvelvollisia tai yksinhuoltajia. (Hokkanen 2002, 125.) Lasten ollessa toisen vanhemman luona, ei etävanhempi välttämättä tiedä sen hetkisistä lasten elämän tapahtumista, mikä voi aiheuttaa vieraantumisen tunnetta (Hokkanen 2002, 128). Erojen seurauksena muodostuu etäperheitä, jotka muodostuvat etävanhemmasta ja hänen päätyneestä avioliitostaan olevista lapsista. Nämä perheet jäävät kokonaan perhetilastojen ulkopuolelle. Jos lasten vakituinen asuinpaikka on heidän toisen vanhempansa luona, ei etävanhempia lasketa perheväestöön, vaikka lapset eläisivät puolet ajastaan etävanhempansa luona. Lapset voidaan laskea kuuluvak-

si ainoastaan yhteen perheeseen, joten eroperheiden lasten toiset perheet jäävät tilastoissa näkymättömiksi. (Castrén 2009, 12.)

Uusperheen muodostavat kaksi aikuista ja ainakin toisen puolison, tai molempien, lapsi tai lapset aikaisemmasta parisuhteesta, jotka asuvat pääosin uusperheen taloudessa (Raittila & Sutinen 2008, 11). Uusperheessä yhdistyvät perheiden purkautuminen ja uudelleenmuotoutuminen. Uusperheen lapset joutuvat määrittelemään suhdettaan vanhempansa uuteen puolisoon sekä mahdollisesti myös puolison lapsiin. (Ritala-Koskinen 2001, 10.) Ritala-Koskisen (2002, 138-139) mukaan uusperhe ei ole koskaan lapsen valinta eikä itsestään selvästi lapsen perhe. Uusperheenä elämiselle ei ole olemassa mitään valmista mallia. Vaikka määritelmiä uusperheestä on tehty, uusperheiden kirjavuus edellyttää sen määrittelyä aina tilanteen mukaisesti.

Miten päiväkotit huomioi lapsen perheen muutoksen? Toteutuuko kasvatuskumppanuus vanhempien eron jälkeen tasa-arvoisesti, huomioiden molemmat vanhemmat? Entä miten uusperheet kohdataan kasvatuskumppanuuden kannalta? Päiväkodin arjessa nämä asiat nousevat esille esimerkiksi kotiin jaettavien tiedotteiden kautta. Mikäli lapsen vanhemmat ovat eronneet, jaetaanko tiedotteet kahden kotiin? Entä kun olisi aika sopia lapsen vasu-keskustelu, pyritäänkö saamaan molemmat vanhemmat paikalle vai riittääkö, että keskusteluaika sovitaan vanhemman kanssa jonka luona lapsi asuu? Entä miten toimitaan, mikäli lapsi asuu yhtä paljon isän ja äidin luona? Mikäli kyseessä on uusperhe, tulevatko vasu-keskusteluun ja vanhempainiltoihin esimerkiksi lapsen äiti ja äidin uusi kumppani, vai äiti ja lapsen biologinen isä? Kasvatuskumppanuuden toteutumisen kannalta molemmat vanhemmat täytyy huomioida samantarvoisesti. On tärkeää, että vanhempi voi kokea erosta huolimatta itsensä arvokkaaksi ja tärkeäksi lapsen elämissä.

5.2 Vanhemmat osallisina kasvatuskumppanuudessa

Lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta keskusteltaessa perhe ja vanhemmat ovat olleet perinteinen kiinnostuksen kohde, mutta enää nämä eivät muodosta nykylasten ainoaa elämisen ympäristöä. Lapsuus ei ole enää vain perhelapsuutta, sillä

esimerkiksi päivähoito kiinnittää lapsen muihin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin ryhmiin ilman perheen välittävää yhteyttä. (Alasuutari 2003, 24.)

Kasvatuskumppanuudessa jokainen, niin vanhemmat kuin päiväkodin ammattilaiset ovat aina myös yksilöitä, eivät ainoastaan oman ryhmänsä edustajia. Jokaisen ihmisen henkilökohtaisista arvostuksista ja kokemuksista kumpuaa näkemykset siitä, kuka on hyvä vanhempi tai ammattikasvattaja. Näin ollen ihmisten omat yksilölliset kokemukset ovat läsnä vuorovaikutustilanteissa. (Karila 2006, 95.) Vanhempien käsitykset kasvatuskumppanuudesta vaihtelevat. Pohdinnan aiheeksi vanhemmilla voi muodostua esimerkiksi; mikä on oma rooli kasvatuskumppanuudessa, millaisia ovat omat odotukset päivähoiton suhteen ja miten paljon vanhemmat itse haluavat rakentaa kasvatuskumppanuutta päiväkodin henkilöstön kanssa. (Karila 2006, 96.) Yksi päiväkodin henkilöstön osaamishaasteista on tunnistaa juuri vanhempien valmius kasvatuskumppanuuteen (Karila 2005, 48; Karila 2011, 75). Entä jos huomataan, että vanhemmat eivät ole halukkaita kumppanuuteen? Kokevatko kaikki vanhemmat tarpeelliseksi kasvatuskumppanuuden toteutumisen ja entä millaiseksi he kokevat roolinsa tehdessään yhteistyötä päiväkodin kanssa?

Nykyajan vanhemmilla ei ole omasta lapsuudestaan tai vanhemmiltaan omaksuttuja valmiita tai sellaisenaan tähän päivään sopivia malleja siitä, kuinka kasvatustehtävät jaetaan, ja miten esimerkiksi päiväkodin henkilöstön kanssa tehdään yhteistyötä. Toisaalta yhteiskunnallisilla kasvattajilla ei ole myöskään nykyajan kasvatuksen todellisuudessa pitkien perinteiden antamia suoria vastauksia näihin kysymyksiin. (Alasuutari 2003, 28.) Vanhemmuus toteutuu aina tietyssä ajassa ja paikassa sekä niihin liittyvissä vuorovaikutussuhteissa. Vanhemmuutta on tarkasteltava biologisten ja psykologisten näkökulmien lisäksi myös muuntuvana sosiaalisena prosessina, jota ei voida erottaa yhteiskunnan rakenteellisista realiteeteista, kulttuurisista arvoista ja normeista eikä lapsuutta koskevasta kulttuurisesta ymmärryksestä. (Alasuutari 2003, 14.)

5.3 Kasvatusvastuun jakautuminen päiväkodin ja kodin välillä

Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus- ja vastuu sekä oman lapsensa tuntemus. Yhteiskunnan tehtävä on tukea vanhempia lasten kotikasvatuksessa. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 3.) Päiväkodin henkilöstöllä on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu tasavertaisen yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden edellytysten luomisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 31).

Päivähoidon ammattilaisille asetetaan lastensuojelulain (L 13.4.2007/417) 25.1§:ssä lakisääteinen velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen silloin, kun he ”ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.” Mikäli päiväkodin työntekijöillä on aihetta huoleen, mahdollisten lastensuojelutoimenpiteiden tarpeellisuus on tällöin selvitettävä. (Mahkonen 2012, 179-180.) Mikäli päivähoidossa herää huoli lapsesta ja työntekijät pohtivat auttaisivatko lastensuojelulaissa säädetyt lastensuojelutoimet lasta, tällöin päivähoidosta otetaan yhteys lastensuojeluun, jotta lastensuojeluviranomaiset selvittäisivät mahdollisten lastensuojelutoimenpiteiden tarpeellisuuden ja välttämättömyyden. Tarkoituksena ei siis ole, että ilmoituksen tekijä itse ottaisi kantaa siihen, täytyvätkö esimerkiksi avohuollon tukitoimien kriteerit kyseisessä tilanteessa. Jos mahdollista ilmoitusvelvollisuutta käsitellään esimerkiksi päiväkodin ryhmän tiimissä, asian esille ottaminen tarkoittaa jo sinällään sitä, että kaikilla tiimin jäsenillä on täysivaltainen ilmoitusvelvollisuus. (Mahkonen 2012, 183-184.) Syitä sille, miksi lastensuojelulaissa 25.1§:ssä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta ei täydetä, voi olla esimerkiksi se, että päiväkodin henkilöstö katsoo vastuun lapsen kasvatuksesta ja hyvinvoinnista kuuluvan ensisijaisesti vanhemmille. Mikäli ulkopuolinen, esimerkiksi päivähoiton ammattihenkilö reagoi lapsen oireiluun, hänen katsotaan loukanneen yksityiselämän suojaa. Ilmoituksen tekemistä pidetään helposti myös osoituksena epäluottamuksesta ja sen katsotaan syyllistävän ilmoituksen kohdetta. (Mahkonen 2012, 196.)

Vanhemmat jakavat kasvatusvastuunsa ja vanhemmuutensa erilaisten yhteiskunnallisten kasvattajien kanssa. Päivähoidon vastuu lapsen kehityksen tukemisessa

on määrätty myös lainsäädännössä, ja esimerkiksi päivähoidon tehtävät on määritetty varsin laajasti. (Alasuutari 2003, 13.) Kasvatusvastuun jakautuminen perheen ja yhteiskunnan välillä on sidoksissa myös työelämän muutoksiin. Työelämän vaatimusten kiristyessä pienten lasten vanhemmat joutuvat pitämään lapsiaan yhä pidempiä aikoja päivähoitossa. Näin ollen lasten kanssa vietetty aika kotona lyhenee, ja lasten jokapäiväisestä hoidosta osa siirtyy päivähoidon ammattilaisten tehtäväksi. Tämän vuoksi vanhemmat ja päiväkotien henkilökunta joutuvat yhä useammin selvittämään, mikä asia kuuluu kenellekin ja on kenenkin vastuulla. (Karila & Nummenmaa 2001, 16.) Vanhempien ja ammattikasvattajien jaetussa kasvatustehtävässä on kyse vanhempien oman asiantuntemuksensa ja päiväkodin kasvatustajien asiantuntemuksen yhdistämisestä. Päiväkodin ammattilaisilla ja vanhemmillä on omista lähtökohdistaan käsin erilaista tietoa lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta. (Poikonen & Lehtipää 2009, 81.)

6 LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

6.1 Varhaiskasvatussuunnitelma kasvatuskumppanuuden muotona

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on suunnitelmallisen varhaiskasvatustyön perusta (Järvinen ym. 2009, 125). Jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle laaditaan hoitosuhteen alussa varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä vanhempien tai huoltajien kanssa ja se tarkistetaan yleensä vähintään kerran vuodessa. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen päivähoiton järjestämisessä. Suunnitelman perusteella henkilöstö voi toimia johdonmukaisesti ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 32-33; Alasuutari & Karila 2006, 8; Alasuutari 2010, 15.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kuuluu olennaisena osana kasvatuskumppanuuteen, koska siinä yhdistyvät vanhempien ja päiväkodin henkilöstön näkemykset lapsesta (Karila 2011, 62). Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapselle hoidon alussa, jolloin yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä on usein vasta aluillaan. Vanhempien on tärkeää saada muodostettua luottamuksellinen suhde päiväkodin työntekijöihin, mikäli halutaan kasvatuskumppanuuden toteutuvan. Näin ollen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista voidaan pitää yhtenä kumppanuuden muodostumisen avaintekijänä. (Karila 2006, 104.) Lapsen varhaiskasvatuskeskusteluissa nousevat esille päiväkodin kasvattajien ja vanhempien lasta, lapsen kehitystä ja oppimista koskevat käsitykset, ajattelutavat ja kasvatuksen arvot (Karila 2011, 61).

Lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa käsitellään lapsen kasvua ja kehitystä koko päivähoitoajalta mahdollisesti koulunaloitukseen asti. Lomakkeen yhtenä tavoitteena on antaa hyvä runko vanhemman ja päivähoiton ammattilaisen väliselle keskustelulle. Varhaiskasvatuskeskusteluissa työntekijät määrittävät keskustelun aiheet, ja vanhemmille jää enimmäkseen myötäilijän ja täydentäjän rooli. Mikäli vanhempien osallisuutta päivähoiton toiminnassa halutaan vahvistaa, on heidän ääntään kuunneltava ja toimintatapoja kehitettävä suuntaan, joka mahdollistaa vanhempien osallisuuden. (Alasuutari & Karila 2006, 10; Karila 2011, 74.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseksi pidetyt kes-

kustelut ovat kasvatuskumppanuuden kehittymisen kannalta tärkeässä asemassa (Karila 2006, 104). Päivähoidon kasvatuskustelut ovat päivähoidossa lapsesta tehtyjen havaintojen ja saatujen kokemusten välittämistä lapsen vanhemmille. Päiväkodin työntekijät usein myös selvittävät, toimiiko lapsi esimerkiksi kotona samalla tavalla kuin päiväkodissa. (Lyyra 2004, 112.)

Lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa lomakkeiden rakenteella ja tilan jäsentämisellä on merkitystä, mikäli halutaan noudattaa kasvatuskumppanuuden periaatteita. Jos lomakkeessa annettu vastaustila on liian pieni, saattaa vanhemmille tulla käsitys, että heidän mielipiteistään ei olla oikeasti kiinnostuneita. Myös lomakkeessa käytettyyn kieleen tulisi kiinnittää huomiota. Mikäli lomake sisältää paljon ammattisanastoa, vanhemmat voivat kokea ammattilaisten kieleen kuuluvan sanaston ymmärtämisen vaikeaksi. Pohdittavaksi jää, ymmärtävätkö vanhemmat esimerkiksi termin minäkuva merkityksen samalla tavalla kuin kasvatuksen ammattilaiset? (Alasuutari & Karila 2006, 11.) Varhaiskasvatuskusteluissa olisi erittäin tärkeää saada vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan erilaiset näkökulmat ja tiedot lapsesta yhdistymään yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi (Alasuutari & Karila 2006, 11; Karila 2011, 70). Varhaiskasvatuskustelun vuorovaikutuksen ja kumppanuuden toteutumisen kannalta on olennaista kehittää kuuntelemisen ja kuullun ymmärtämisen taitoja (Karila 2011, 67).

6.2 Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet ja niiden käyttö

Seinäjoen kaupungin päivähoidon varhaiskasvatuksen kuntasuunnitelma ”Meirän vasu” on vuodelta 2007. Seinäjoella varhaiskasvatuksen kuntasuunnitelma on tehty niin sanotusti uudestaan kuntaliitoksen myötä. Alustava valmisteleva suunnittelu aloitettiin jo ennen kuntaliitosta vuonna 2008. Nykyiset käytössä olevat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet on otettu virallisesti käyttöön vuonna 2010. Uusi varhaiskasvatuksen asiakirjakokonaisuus julkistetaan 2012 syksyllä. (Oivanen 2012.)

Seinäjoella lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet ovat jokaiselle ikäryhmälle omansa. Lomakkeissa havainnoidaan motoriikkaa ja arkitaitoja, puheen ja kielen kehitystä, ajattelua ja oppimisvalmiuksia sekä sosiaalisuutta ja vuorovaiku-

tusta. Tenavakodilla on käytössä Seinäjoen kaupungin lomakkeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet täytetään aina lapsen syntymäpäivän aikoihin. Tenavakodilla keskusteluun osallistuu pääsääntöisesti yksi työntekijä ja lapsen vanhempi, tai parhaassa tapauksessa molemmat vanhemmat. Lapsi ei ole mukana keskusteluissa. Esiopetusryhmässä lapsi on voinut olla keskusteluissa mukana hetken aikaa, koska esiopetusikäisten lomakkeessa on kysymyksiä mihin lapsi on voinut itse vastata. Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeista löytyy myös lapsen haastattelulomake. Tenavakodissa lapsen haastatteluja on tehty 4-vuotis syntymäpäivän aikoihin. Perustietolomakkeen, josta löytyy muun muassa vanhempien yhteystiedot, vanhemmat täyttävät kun lapsi aloittaa hoidon. Tenavakodissa joissain ryhmissä on käytössä tutustumiskeskustelu vanhempien kanssa. Ensimmäinen hoitopäivälomake tai tutustumispäivälomake on täytetty varsinkin pienimpien lasten, Perhosten ryhmässä. (Luoma 2012.)

Kasvatuskeskusteluissa pidetään tärkeänä dialogisuuden toteutumista. Dialogilla tarkoitetaan kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta, joka on ensisijaisesti sanallista. Dialogiin eli vuoropuheluun osallistuvat henkilöt jakavat ajan ja tilan keskenään, eli dialogi tapahtuu aina tässä ja nyt. Dialogissa vallitsee vastavuoroisuus, eli osapuolet reagoivat välittömästi toisiinsa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että päiväkodin työntekijän puhe rakentuu niille ajatuksille tai tunteille, joita vanhemman puhe on hänessä herättänyt. (Lyyra 2004, 120.) Dialogissa on oleellista se, että puhujien välille syntyy jotain yhteistä, vaikka heidän näkemyksensä eroavaisivatkin toisistaan. Puhekumppanit pyrkivät yhteisten merkitysten luomiseen, ja saavuttamaan ymmärryksen yhteisen puhumisen kautta. (Lyyra 2004, 120, Haarakankaan 1997 ja 2001, 31-47 mukaan.)

7 AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI

7.1 Tutkimuksen kulku ja aineiston keruu

Seinäjoki sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla ja Seinäjoella oli asukkaita vuoden 2012 alussa yli 58 000 (Seinäjoki-info, [viitattu 19.2.2012]). Seinäjoen kaupungissa on 28 päiväkotia, 26 ryhmäperhepäivähoitajaa ja noin 140 perhepäivähoitajaa. Seinäjoen kaupunki tarjoaa tavoitteellista ja turvallista päivähoitoa moniammatillisena yhteistyönä. (Seinäjoen kaupungin päivähoito, [viitattu 19.2.2012].)

Laadullinen tutkimus voidaan nähdä prosessina. Tutkimuksen etenemisen eri vaiheet eivät ole välttämättä selkeästi jaoteltavissa omikseen, toisistaan irrallisiksi, vaan esimerkiksi tutkimustehtävä, teorianmuodostus ja aineistonkeruu kulkevat usein limittäin ja muotoutuvat tutkimuksen kuluessa. (Kiviniemi 2007, 70.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa. Aineiston hankinnassa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Tällaisia metodeja ovat esimerkiksi teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi. Laadullisessa tutkimuksessa jokaista tapausta käsitellään ainutlaatuisena ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista keskittyä varsin pieneen määrään tapauksia, ja analysoida niitä mahdollisimman perusteellisesti. Tällöin aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole sen määrä vaan laatu. (Eskola & Suoranta 2008, 18.)

Tenavakoti tuli minulle tutuksi hallinnon harjoittelun kautta. Suoritin hallinnon harjoitteluni keväällä 2010 Tenavakodin johtajan, Maria-Elina Luoman ohjauksessa. Harjoittelun jälkeen olen tehnyt sijaisuuksia Tenavakodissa, ja tehdessäni yhteistyötä vanhempien kanssa aloin kiinnostua kasvatuskumppanuudesta, sen toimivuudesta ja mahdollisesta kehittämisestä. Loppuvuodesta 2010 laitoin sähköpostia Tenavakodin johtajalle Maria-Elinalle, olisiko Tenavakodilla tarvetta työlleni. Alkuvuodesta 2011 sovimme työstäni tarkemmin, ja teimme kirjallisen sopimuksen opinnäytetyöstäni (LIITE 1). Tenavakodin hallitus myönsi tutkimusluvan työlleni 21.02.2011. Tällöin työtäni koskien suurimpana pohdinnan aiheena minulla olivat haastateltavat, haastattelisinko vanhempia vai henkilökuntaa, vai kenties molempia. Lopulta päädyin haastattelemaan vanhempia, koska heidän äänensä kuuluviin

saamisella on mahdollista kehittää kasvatuskumppanuutta toimivammaksi, vastaamaan paremmin heidän tarpeisiin ja toiveisiin.

Maaliskuussa 2011 laadin ilmoituksen työstäni (LIITE 2) kaikille Tenavakodissa hoidossa oleville lasten vanhemmille. Ilmoitus työstäni sisälsi kutsun henkilökohtaiseen haastatteluun. Jaoin ilmoituksen jokaisen lapsen lokeroon paperiversiona kotiin vietäväksi. Tein jokaisen lapsiryhmän ilmoitustaululle ajanvarauslistan, johon vanhemmilla oli mahdollisuus ilmoittautua noin kolmen viikon ajan. Huomioin ajanvarauslistoissa, ettei ajoissa esiinny päällekkäisyyksiä muiden ryhmien aikojen kanssa. Ilmoittautumisajan lähentyessä loppuaan, olin yhteydessä Tenavakotiin ja hämmästyin kun ilmoittautuneita oli ainoastaan neljä. Sovimme yhdessä Maria-Elinan kanssa, että laitan vanhemmille vielä uuden lyhyen ilmoituksen työstäni vähäisen osallistujamäärän takia. Lisäsin tällöin ilmoittautumisaikaa haastatteluihin huhtikuun loppuun asti. Lopulta haastatteluihin ilmoittautui yhteensä kuusi vanhempaa, viisi naista ja yksi mies.

Valitsin haastattelut aineistonkeruun menetelmäksi työlleni, koska kasvatuskumppanuus on aiheena niin laaja, että en uskonut strukturoitujen kyselylomakkeiden tuottavan samanlaista tulosta kuin henkilökohtaiset haastattelut. Haastattelutilanteissa pystyin esittämään tarkentavia kysymyksiä, mikäli esimerkiksi vastauksessa jäi jokin kohta epäselväksi. Haastattelujen avulla oli mahdollista käydä avointa keskustelua kasvatuskumppanuudesta, ei ainoastaan keskittyä saamaan vastauksia tarkasti muotoiltuihin kysymyksiin.

Haastattelu on menetelmänä varsin joustava, joten se sopii moniin erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Haastattelun etuina voidaan pitää muun muassa sitä, että tutkitavalle annetaan mahdollisuus kertoa itseään koskevista asioista mahdollisimman vapaasti. Näin ollen tutkijan on vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia. Haastattelija voi myös pyytää haastateltavalta mielipiteiden perusteluja, tai esittää mahdollisia syventäviä välikysymyksiä. Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Haastattelun suunnittelu ja toteutuminen vievät paljon aikaa, joten sitä voidaan pitää haastattelun yhtenä haittapuolena. Haastattelusta aiheutuu myös aina kustannuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34-35; Johnson 2003.) Haastatteluaineisto on aina tilannesidonnaista. Tästä aiheutuu se ongelma, että haastateltavat saattavat puhua haastattelutilanteessa toisin kuin

jossakin toisessa tilanteessa. Tämä on hyvä ottaa huomioon tuloksia analysoidessa, tulosten yleistämisessä ei pitäisi liioitella. (Hirsjärvi ym. 2009, 207.)

Haastattelussa on ehdottoman tärkeää, että haastattelija saavuttaa haastateltavan luottamuksen. Haastattelun tulos on suoraan riippuvainen siitä, onko luottamus saavutettu. (Johnson 2003; Eskola & Suoranta 2008, 94.) Hyvä haastattelija tulee toimeen erilaisten ihmisten kanssa, eikä suhtaudu haastateltaviin arvostellen tai ennakkoluuloisesti. Haastattelijan on pyrittävä olemaan luottamusta herättävä. Hänen on saatava haastateltavat uskomaan siihen, että hän on rehellisellä asialla. Haastattelijan avoimuus, sekä puheen että kysymysten selkeys helpottavat haastattelutilanteen sujuvuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 68-69.) Haastattelussa haastattelijan tehtävänä on helpottaa tiedon kulkua sekä motivoida haastateltavaa. Teemahaastattelussa haastattelutilanne muistuttaa enemmän keskustelua kuin kysymysten tarkkamutoista esittämistä haastateltavalle. Haastattelijan on tärkeää olla aktiivinen kuuntelija, ei ainoastaan kysymysten esittäjä. Kysymyksiä on kuitenkin hyvä laatia ikään kuin varastoon itselleen, mikäli haastattelu ei lähdekään odotetulla tavalla käyntiin. Haastateltava voi olla esimerkiksi hyvin hiljainen, jolloin strukturoidun kysymyksen esittäminen voi helpottaa haastattelun sujuvaa käynnistymistä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 102-103.)

Teemahaastattelua voidaan pitää puolistrukturoituna haastattelumenetelmänä, koska haastattelun aihepiirit eli teema-alueet, ovat kaikille samat. Itse kysymysten muoto voi vaihdella. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.) Teemahaastattelussa aihepiirit on etukäteen määrätty, mutta menetelmästä puuttuu kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Teema-alueet käydään kaikki läpi haastateltavan kanssa, mutta niiden järjestystä voi haastattelija halutessaan muuttaa. (Eskola & Suoranta 2008, 87.) Teemahaastattelussa käytetyt teemat takaavat sen, että jokaisessa haastattelussa käsitellään suurin piirtein samoja asioita (Eskola & Suoranta 2008, 88).

Suunnitellessani teema-alueita pohdin, miten saisin käsiteltyä kasvatuskumppanuutta mahdollisimman monipuolisesti, ottaen huomioon kumppanuuden kehittymisen eri vaiheet. Lopullinen haastattelurunkoni sisälsi viisi teema-alueita, joiden ympärille kysymykseni muodostuivat. Teemoina haastatteluissani olivat: päivähoiton aloitus, yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä, päiväkotikasvatusympäristönä, Vasu-lomakkeet sekä vanhempien antama palaute ja toiveet päiväkodille (haastat-

telurunko LIITE 3). Työstäni päiväkodissa ja yhteistyöstä vanhempien kanssa oli teemojen muotoutumiseen valtavasti apua. Oman työkokemukseni sekä lukemani kirjallisuuden (ks. Kaskela & Kekkonen 2006; Karila, Alasuutari, Hännikäinen, Nummenmaa & Rasku-Puttonen 2006; Alasuutari & Karila 2009) avulla pyrin saamaan mahdollisimman monet vanhempien ja päiväkodin henkilöstön väliset yhteistyömuodot sisällytettyä haastattelujen teemoihin. Käsittelen muun muassa kumppanuuden muodostumisen vaihetta eli päivähoidon aloitusta, yhteistyön eri muotoja päiväkodin arjessa, sekä vanhempien ajatuksia ja kokemuksia lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta. Haastatteluissa näytin vanhemmille Seinäjoen päivähoidon käytössä olevia eri-ikäisille lapsille tarkoitettuja varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeita (LIITE 4), sekä keskustelin heidän kokemuksistaan lomakkeen suhteen. Itse olen käynyt varhaiskasvatuskeskusteluja vanhempien kanssa, ja lapselle laadittu varhaiskasvatussuunnitelma on yksi yhteistyön muoto päiväkodin henkilöstön ja vanhempien välillä. Teemat saivat lopullisen muotonsa pitkällisen pohdinnan jälkeen, ja kysymyksiä muokkailin moneen kertaan ohjaavan opettajani avustuksella.

Tein itselleni mallikysymykset teemoittain helpottamaan haastattelun kulkua, vaikka kysymysten tarkkaa esittämistäjärjestystä en ollutkaan suunnitellut. Kysymysten laatimisessa oli tärkeää, että ne olivat avoimia ja mahdollisimman selkeitä. Halusin saada kysymykset sellaiseen muotoon, että haastateltavan on helppo ymmärtää mitä kysymykselläni tarkoitan. Haastatteluissa vanhemmat saivat kertoa omin sanoin kokemuksistaan ja mahdollisista kehitysehdotuksistaan koskien yhteistyötä Tenavakodin kanssa. Kysymykset esitin teemoittain tilannekohtaisesti, kuitenkin niin että kysymysten idea säilyi samana. Haastatteluissa vallitsi avoin ja keskusteleva ilmapiiri. Hirsjärvi ym. (2009, 201) toteaaakin, että avointen kysymysten avulla vastaajalla on mahdollisuus sanoa omin sanoin, mitä hänellä on todella mielessään, koska valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole.

Haastatteluihin ilmoittautui kuusi vanhempaa. Yksi vanhemmista joutui kuitenkin perumaan haastattelun, emmekä saaneet aikataulullisista syistä sovittua uutta molemmille sopivaa haastattelu-aikaa, joten loppujen lopuksi tein viisi haastattelua. Haastattelut toteutin huhti-toukokuussa 2011 Tenavakodilla. Pohdin ohjaavan opettajani kanssa, riittääkö viisi haastattelua aineistoksi työlleni. Tulimme siihen

tulokseen, että riittää, mikäli sen ottaa huomioon aineiston analyysiä tehdessä (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001). Haastattelut tein Tenavakodilla neuvotteluhuoneessa. Ilmoitin vanhemmille haastattelupaikan jo ilmoituksessa työstäni, sekä tarkemmin ajanvarauslistoissa jotka olivat lapsiryhmien ilmoitustauluilla. Valitsin paikaksi Tenavakodin siksi, että vanhempien olisi mahdollisimman helppo tulla haastatteluun esimerkiksi iltapäivällä lasta haettaessa päiväkodista. Tenavakoti on myös paikkana tuttu vanhemmille. Ajanvarauslistoihin haastatteluajoiksi laitoin iltapäiväaikoja juuri siksi, että haastatteluun tuleminen onnistuisi samalla kun lapsi haetaan hoidosta kotiin. Paikkana neuvotteluhuone oli hyvä, koska se oli oma rauhallinen tila, jossa sain olla kahden haastateltavan kanssa. Näin ollen saimme keskittyä haastattelun tekoon, eikä esimerkiksi melu tai ohikulku häirinnyt tilannetta.

Ilmoituksessa työstäni jonka jaoin vanhemmille, olin ilmoittanut haastattelujen kestoksi noin 30 minuuttia. Viidestä haastattelusta ainoastaan yksi kesti reilun puoli tuntia, muut noin tunnin. Mahdollinen alun ja uuden tilanteen luoma jännitys laukei usein heti alussa, kun kerroin lyhyesti itsestäni sekä opinnäytetyöstäni. Kerroin myös jokaisen haastattelun alussa, että haastattelu on luottamuksellinen, ja että nauhoitan haastattelun. Yksi vanhemmista koki tämän yllättävänä, mutta ymmärsi sen kun kerroin, että nauhoittaminen helpottaa haastattelujen myöhempää analysointia. Annoin haastattelun alussa myös vanhemmille haastattelulomakkeen, näin ollen vanhempi pystyi seuraamaan haastattelun kulkua. Vasu-lomakkeista keskusteltaessa olin tuonut vanhemmille nähtäväksi nykyiset Seinäjoella käytössä olevat lomakkeet. Lomakkeet olivat osa haastatteluani, koska halusin kuulla vanhempien kokemuksia lomakkeesta ja mahdollisia toiveita lomakkeen kehittämisen suhteen. Jokainen haastattelutilanne oli ainutlaatuinen. Haastatteluissa rento tunnelma loi keskustelemaan ilmapiirin, ja muutamassa haastattelussa keskustelu laajeni myös teemojen ulkopuolelle. Haastateltavat kertoivat varsin avoimesti omista asioistaan. Yksi haastatteluista eteni nopeassa tahdissa, eikä varsinaista avointa keskustelua teemoista syntynyt. Tällöin laatimistani mallikysymyksistä oli merkittävä apu haastattelussa. Haastatteluissa oli tärkeää antaa aikaa vastauksille, ja välillä koin vaikeaksi tietää milloin siirtyä seuraavaan kysymykseen.

Haastattelun yhtenä etuna pidin ehdottomasti sitä, että sain kysytyä tarkennusta vastauksiin, mikäli jokin asia jäi epäselväksi. Pystyin myös selventämään kysy-

mystäni vanhemmille, mikäli jokin asia heitä ihmetytti. Tämä olisi ollut mahdotonta jos olisin käyttänyt esimerkiksi struktuoitua kyselylomaketta. Koin virhetulkintojen jäävän haastatteluissani hyvin vähäiseksi juuri sen vuoksi, että tilanteessa pystyi heti puuttumaan mahdollisiin haastatteluissa ilmenneisiin epäkohtiin. Mielestäni kaikki viisi haastattelua sujuivat hyvin ja sain jokaisesta haastattelusta aineistoa työhöni.

Haastattelujen taustatietoihin olisin voinut lisätä kysymyksen, miten kauan lapsenne on ollut Tenavakodissa hoidossa. Tällöin olisin saanut tietää miten pitkältä ajalta kasvatuskumppanuudesta on kokemusta. Osalta haastateltavista sen kysyin, mutta en kaikilta (ks. LIITE3). Teemassa yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä koin, että ensimmäiseen kysymykseen vastaamista häiritsi jonkin verran se, että toisessa kysymyksessä olin maininnut suluissa eri yhteistyönmuotoja. Osa vanhemmista kiinnitti selvästi huomiota niihin, koska ensimmäiseen kysymykseen vastatessa keskustelu koostui juuri näistä mainituista yhteistyön muodoista. Vanhempien antamaan palautteeseen ja toiveisiin päiväkodille teemassa keskustelimme myös Tenavakodilla käytössä olevasta asiakastyytyväisyyskyselystä, vaikka siitä ei olekaan mainintaa haastattelurungossa. Kysyin vanhemmilta mitä mieltä he ovat kyselystä, onko siitä ollut hyötyä ja ovatko vanhemmat vastanneet kyselyyn. Kehittämistoiveista keskusteltaessa osa vanhemmista ei maininnut ideoita, jotka olivat tulleet haastattelussa aiemmin ilmi. Kokosin vanhempien kehittämistoiveista yhteenvedon johtopäätöksiin. Vasu-lomakkeista keskusteltaessa parempi otsikko teemalle olisi ollut lomakkeen virallinen nimi, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomake. Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeista keskusteltaessa kysymys numero kuudessa ”tarkistus” sana aiheutti jonkin verran sekaannusta, koska käytössä ei ole yksi ja sama lomake, jota ikään kuin vain tarkisteltaisiin. Seinäjoella on käytössä ikäkausittain olevat lomakkeet, joten lapsen täyttäessä esimerkiksi neljä vuotta, täytetään 4-vuotiaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomake. Muutamassa kysymyksessä haastattelurungossa oli monta kysymystä samassa, selkeyttä olisi tuonut, mikäli yhdessä kysymyksessä olisi ollut ainoastaan yksi kysymys.

Haastatteluista saatu tallennettu aineisto kirjoitetaan tekstiksi. Tätä kutsutaan sanasanaiseksi puhtaaksi kirjoittamiseksi eli litteroinniksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 138.) Haastattelun laatua parantaa se, että litterointi tehdään mahdollisimman pian

haastattelun jälkeen, varsinkin jos tutkija itse sekä haastattelee että litteroi (Hirsjärvi & Hurme 2001, 185). Litteroin jokaisen haastattelun muutaman päivän sisällä haastattelun tekemisestä. Tällöin oli tuoreessa muistissa haastattelutilanne ja sen herättämät tuntemukset. Pidin myös päiväkirjaa, johon kirjoitin tunnelmia jokaisen haastattelun jälkeen muun muassa siitä mikä oli onnistunut ja olisiko jotain voinut tehdä toisin. Litteroinnin koin työlääksi vaiheeksi, yhden tunnin pituisen haastattelun litterointi vei aikaa noin 5-6 tuntia. Aineistoa tuli lopulta 12 pisteen fontilla ja yhden rivivälillä 32 sivua.

7.2 Aineiston analysointi

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa analyysiä ei tehdä vain yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa vaan pitkin tutkimusta. Aineistoa voidaan siis analysoida ja kerätä osittain samanaikaisesti, varsinkin mikäli aineistoa kerätään monissa vaiheissa ja rinnakkaisesti eri menetelmin. (Hirsjärvi ym. 2009, 223.) Laadullisen aineiston analyysin on tarkoitus selkeyttää aineistoa ja tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysillä pyritään tiivistämään aineisto säilyttäen sen sisältämä informaatio. Pyritään luomaan hajanaisesta aineistosta selkeää ja mielekästä. (Eskola & Suoranta 2008, 138.) Laadullisessa analyysissä ensimmäinen tehtävä on aineiston järjestäminen sen jälkeen, kun se on kerätty, purettu tekstiksi eli litteroitu ja valmisteltu teknisesti käsiteltävään muotoon. Analyysissä on tärkeää edetä asteittain. (Eskola & Suoranta 2008, 151-152.)

Teemahaastattelussa teemat muodostavat eräänlaisen aineiston jäsenyyksen, josta voi lähteä liikkeelle. Teemahaastattelun analyysiä tehdessä on mahdollista ensin käydä läpi koko aineisto, jonka jälkeen voi lukiessaan keskittyä johonkin tiettyyn teemaan. Tärkeää on tuntea aineisto perinpohjaisesti, sitä on syytä lukea useaan kertaan. (Eskola & Suoranta 2008, 152.) Yhtenä laadullisen aineiston analyysitapana on teemoittelu. Tällöin aineistosta voi nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja, ja vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Teemoittelu vaatii teorian ja empirian vuorovaikutusta, joka tutkimustekstissä näkyy niiden vuorotteluna. (Eskola & Suoranta 2008, 175-176.) Teemoittelu on suositeltava analyysitapa, mikäli kyseessä on käytännöllisen ongelman ratkaiseminen.

Tällöin haastatteluista voi poimia käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. (Eskola & Suoranta 2008, 179.) Analyysissä esiin nostetut teemat pohjautuvat tutkijan tekemiin tulkintoihin siitä mitä haastateltavat ovat sanoneet (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173).

Litteroinnin jälkeen tallensin jokaisen haastattelun omana tekstitiedostona koneelle, jonka lisäksi järjestelin haastattelut teemojen mukaisesti, muodostaen jokaisesta teemasta oman tekstitiedoston. Näin ollen sain koottua vanhempien vastaukset teemoittain, joka helpotti työn tulosten analysointia sekä myöhempää tulosten raportointia. Käsittelen työni tutkimustulokset haastattelujen teemojen mukaisesti. Haastatteluissa teemoina olivat päivähoiton aloitus, yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä, päiväkotikasvatusympäristönä, Vasu-lomakkeet sekä vanhempien antama palaute ja toiveet päiväkodille. Luin haastattelut läpi useaan kertaan, ja teemoittelua tehdessäni huomioin, että olen tietoinen kenen vanhemman ajatuksista on milloinkin kyse. Tämä helpotti haastattelujen kokonaiskuvan säilymistä mielessäni. Työn alkuvaiheessa tein alustavat tutkimuskysymykset työlleni, mikä helpotti huomattavasti teemojen ja haastattelurungon laatimista. Haastatteluissa käyttämäni teemat ja mallikysymykset pyrin tekemään mahdollisimman käytännönläheisiksi. Mallikysymykset olivat avoimia kysymyksiä ja teemoja käsittelin päiväkodin arjen kautta, niin että vanhempien olisi mahdollisimman helppo osallistua keskusteluun tuoden esille omia kokemuksia ja ajatuksia. Teemojen avulla sain vastauksia tutkimuskysymyksiini. Esimerkiksi vanhempien antama palaute ja toiveet päiväkodille teeman keskusteluissa sain käsiteltäviä vanhempien näkökulmasta mahdollisia kodin ja päivähoiton yhteistyön kehittämisen muotoja ja toiveita.

Raportoinnissa tulee pyrkiä teemojen kokonaisvaltaiseen käsittelyyn ja välttää liiallista sirpalemaisuuksia. Aineiston analyysin yhtenä tavoitteena on kehittää mielekkäitä ydinteemoja kerätystä aineistosta. Laadullisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan ole olemassa mitään väistämättä esiin nousevaa yhtä ainoaa totuutta, jota voitaisiin pitää tutkimuksen kuvauksena ja tuloksena. Tutkija lopulta ratkaisee mikä tutkittavan ilmiön tarina on ja mitä raporttiin sisällytetään, näin ollen laadullista tutkimusta voidaan pitää luonteeltaan tulkinnallisena. (Kiviniemi 2007, 80-81.)

Teemoittelussa käytettyjen sitaattien lainaaminen haastatteluista voi osoittautua ongelmalliseksi. Teemoittain järjestetyt sitaatit ovat usein mielenkiintoisia, mutta

kovin pitkälle vievää analyysiä ne eivät yleensä osoita. Rungas sitaattien määrä jättää tutkimuksen helposti selvityksen tasolle: perinteisen tutkimuksen taulukoita vastaava sitaattiaines on mukana, mutta syvälliset teoreettiset ajatukset puuttuvat. On tärkeää pohtia, onko tarvetta esittää useampia sitaatteja peräkkäin ilman omaa analyysiä ja tulkintaa. (Eskola & Suoranta 2008, 181.)

7.3 Tutkimuksen yleistettävyyden, luotettavuus ja etiikka

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tiettyä toimintaa tai kuvaamaan jotakin tapahtumaa, tarkoituksena ei ole pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin. Aineiston koolla ei ole välitöntä vaikutusta tutkimuksen onnistumiseen. (Eskola & Suoranta 2008, 61-62.) Laadullisessa tutkimuksessa voitaisiin puhua teoreettisesta tai olemuksellisesta yleistettävyydestä. Tällöin keskeisiä ovat tulkinnat joita aineistosta tehdään, ratkaisevaa on tulkintojen kestävyys ja syvyys. (Eskola & Suoranta 2008, 67-68, Uusitalon 1991, 78 mukaan.) Tenavakodissa on asiakkaina perheitä yhteensä noin 100 ja haastattelin viidestä perheestä vanhempaa. Tarkoitukseni ei siis ole tehdä yleistyksiä koskemaan esimerkiksi koko Seinäjoen alueen vanhempien ajatuksia kasvatuskumppanuudesta. Työni tuloksissa otan huomioon haastattelujen määrän, ja kiinnitän huomiota tulkintojen tekemiseen.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja ottamaan samalla kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen. Analyysissä tutkijan apuna ovat ainoastaan omat ennakkoletukset, arkielämän säännöt ja oma teoreettinen oppineisuus. Laadullisessa tutkimuksessa keskeisin luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja näin ollen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 2008, 209, 211.) Laadullisen tutkimuksen on pyrittävä paljastamaan tutkittavien käsityksiä ja heidän maailmaansa niin hyvin kuin mahdollista. Täytyy kuitenkin muistaa, että tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon, ja että kyse on tutkijan omista tulkinnoista. Tutkittavien käsityksiä pyritään sovittamaan tutkijan tulkintoihin. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 189.) Tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta lisää laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Aineistonkeräyksen olosuhteet on kerrottava tarkasti ja totuudenmukaisesti (Eskola & Suoranta 2008, 214; Hirsjärvi ym. 2009, 232). Ker-

rotaan esimerkiksi paikoista joissa aineistot kerättiin, haastatteluihin käytetty aika, häiriötekijät, virhetulkinnat ja tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.) Kerroin tarkasti aineistonkeräämiseen liittyvistä olosuhteista aineiston keruu kappaleessa.

Tutkimuksen tekemiseen liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan täytyy ottaa huomioon. Lähtökohtana voidaan pitää ihmisarvon kunnioittamista. Annetaan ihmiselle mahdollisuus päättää, haluaako hän osallistua tutkimukseen kunnioittaen ihmisen itsemääräämisoikeutta. Epärehellisyyttä on vältettävä kaikissa työn vaiheissa. Plagiointia eli toisen tekstin luvaton lainaamista ei tule tehdä missään muodossa. Toisen tekstiä lainattaessa lainaus on osoitettava asianmukaisilla lähdemerkinnöillä. Tuloksia ei tule yleistää kritiikittömästi. Vilppinä pidetään muun muassa tulosten yleistämistä, vaikka siihen ei olisi perusteita. Raportoinnissa puolestaan käytetyt menetelmät on selostettava huolellisesti, raportoinnin ei saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. (Hirsjärvi ym. 2009, 25-26.) Tietoja julkistettaessa tulee pitää huolta luottamuksellisuudesta ja anonymiteettisuojasta. Tuloksia julkistettaessa on pidettävä huolta siitä, ettei haastateltavien henkilöllisyys paljastu. (Eskola & Suoranta 2008, 57.)

8 TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Taustatiedot

Taustatietoina kysyin haastateltavilta sukupuolen, montako lasta heillä on hoidossa Tenavakodissa, minkä ikäisiä hoidossa olevat lapset ovat sekä perhemuodon. Haastateltavina oli neljä naista ja yksi mies. Haastateltavilla oli haastatteluhetkellä Tenavakodissa hoidossa yhdestä kolmeen lasta perhettä kohden. Haastateltavien lapset olivat iältään 2- 7-vuotiaita, joten vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuuden toteutumisesta sain jokaisen lapsiryhmän osalta. Haastateltavista kolmen perhemuoto oli ydinperhe, yhden uusperhe, yhden yksinhuoltaja.

8.2 Päivähoidon aloitus

Ensimmäisenä teemana haastatteluissa oli päivähoidon aloitus. Selvitin muun muassa, miten päiväkodin käytäntöihin tutustuttiin kun lapsi aloitti päivähoidossa, ja oliko vanhemmilla ollut joitain asioita, joista olisi halunnut keskustella enemmän henkilökunnan kanssa hoidon alkaessa. Kolmella haastateltavista oli ollut jo aiemmin lapsia hoidossa Tenavakodissa, joten talo ja päiväkodin käytännöt olivat heille jo ennestään tuttuja. Kolme haastateltavista kertoi tutustumispäivästä, jolloin vanhemmille oli kerrottu päiväkodin toiminnasta ja näytetty päiväkodin tilat. Tutustumispäivänä lapsi oli jäänyt tutustumaan omaan ryhmäänsä muutamaksi tunniksi ilman vanhempia. Kaksi haastateltavista mainitsi, että oli käynyt tutustumassa päiväkotiin etukäteen, mutta ei kertonut tarkemmin mitä tutustumispäivään kuului.

No silloin tosiaan niin lapset oli sen, olikohan ne aamupäivän tai ilta-päivän ne oli siis muutamia tunteja täällä kuitenkin harjoittelemassa sitä hoitoa. Saivat tutustua rauhassa sitte. Ja sitten kun, kyllä meidät kierrätettiin täällä ympäri taloa, näytettiin niin ku paikkoja, käytiin kaikki huoneet läpi ja liikuntatilat... (Haastateltava3)

Kaikki viisi haastateltavaa kokivat, että olivat saaneet riittävästi tietoa päiväkodin toimintatavoista hoidon alkaessa. Yksi haastateltavista piti tärkeänä, että hänen miehensä oli mukana tutustumispäivänä. Näin ollen myös mies sai tutustua päivä-

kotiin. Yhdessä haastattelussa korostui henkilökunnalta saadun tuen tärkeys. Haastateltava koki saaneensa suuren avun henkilökunnan kannustuksesta.

Tärkeintä oli se tuki, että ku ainaki nuorempi oli siinä vaiheessa vähä päälle vuoden ikäinen, se oli pahinta se et, sehän itki ihan hirveesti ku se joutu tänne jäämään tietenki. Et siinä vaiheessa ku hoitajat sano että hyvin se menee, että usko vaan, niin se on se kaikista tärkein tuki, että tietää että se lähtee siitä menemään. (Haastateltava3)

Päivähoidon aloitusta koskevassa teemassa keskustelimme haastatteluissa myös siitä, ovatko vanhemmat kokeneet saavansa kertoa omista toiveista, odotuksista ja peloista päivähoitoon liittyen sekä hoidon alkaessa ja myös myöhemmin. Kaikki viisi haastateltavaa kertoivat tulleen huomioiduiksi. Kaksi haastateltavista mainitsi päivittäiset kuulumisten vaihdot päiväkodin henkilökunnan kanssa lasta haettaessa hoidosta ja piti niitä erittäin tärkeinä.

Tai siinä hetkenä aina hoitajan kanssa ku on pihalla tuossa, niin jos on jotain mielessä niin tota... Siinä sitten kysytään että kuinka on päivänenny, ja jos on tosiaan jotaki niin pystyy sanomaan. Että kyllä hyvin kuunnellaan, että tuntuu että on just se vuorovaikutus, että jos on jotaki asioita mitä ei niin ku välttämättä kotona oo hoksannu, että ahaa, että niin ku kiinnittää siihen sitte huomion taas toisella lailla että mitä täältäpäin on sanottu. (Haastateltava2)

Kolme vanhemmista mainitsi lasta koskevat palaverit, joita on pidetty yhdessä henkilökunnan kanssa. Vanhemmat kokivat, että palavereissa on saanut tuotua esille omia ajatuksiaan ja ne on otettu hyvin huomioon. Yksi haastateltavista kertoi kirjoittaneensa paperille kuvauksen lapsesta, minkälainen lapsi on kotona, mitä asioita lapsi osaa ja mistä lapsi pitää. Hoidon alkaessa haastateltava toi kuvauksen lapsen ryhmän hoitajille. Haastateltava piti hyvänä asiana kertoa hoitoon lapsen lähtökohdista ja sitä, että kaikki lapsen hoitajat pystyivät lukemaan saman kirjallisen kuvauksen, ilman että tarvitsi kertoa kaikille hoitajille erikseen samat asiat.

8.3 Yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä

Toisena teemana haastatteluissa oli yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä. Selvitin muun muassa vanhempien kokemuksia siitä, mistä yhteistyö koostuu, millaiseksi vanhemmat ovat kokeneet yhteistyön ja ovatko yhteistyön muodot olleet heidän

mielestään riittäviä. Haastatteluissa keskustelimme myös siitä, mihin hyvä yhteistyö vanhempien mielestä perustuu ja millainen tarve hyvälle yhteistyölle on.

Pohdittaessa mistä yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä koostuu, yksi haastateltavista kertoi päiväkodin ja kodin väliseen yhteistyöhön tarvittavan kolme osapuolta; päiväkodin henkilökunnan, vanhemmat ja lapsen. Hänen mielestään päiväkodin henkilökunta antaa mahdollisuuden yhteistyölle, mutta tosi iso asia yhteistyön onnistumiselle on vanhemman tai vanhempien oma asenne. Kaksi haastateltavista mainitsi yhteistyön koostuvan lasta koskevista palavereista, ja yksi piti vanhempainiltoja tärkeänä, etenkin juuri syksyllä kun lapsiryhmissä on uusi kokoonpano. Kaksi haastateltavaa piti molemmin suuntaista tiedonkulkua erittäin tärkeänä.

Tämmösestä molempisuuntaisesta tiedonkulusta. Siis että me tiedetään minkälainen meidän laps on täällä, ja he tietää minkälainen se on kotona. Keskustellaan mitkä on kotisäännöt ja mitkä on täällä säännöt. Suurilta osin ne on samat, mutta sitte tietysti joissain kohdin toimitaan ikään kuin ympäristön vaatimalla tavalla. (Haastateltava4)

Yksi haastateltavista mainitsi molemminpuolisen luottamuksen keskusteltaessa siitä, mistä yhteistyö koostuu. Haastateltava luottaa siihen, että päiväkodin henkilökunta tekee parhaansa, ja jos ilmenee esimerkiksi jotain ongelmakohtia, niin niistä kerrotaan. Haastateltava pitää luottamuksena sitä, että ollaan avoimia puolin ja toisin.

Kaikki viisi vanhempaa kokivat yhteistyön päiväkodin kanssa hyväksi. Kolme haastateltavaa mainitsi hyvänä yhteistyönmuotona lasta koskevat keskustelut. Yksi vanhempi koki, että keskusteluissa saattoi tulla esille sellaisia asioita, mihin kotona ei ollut kiinnitetty huomiota. Lapsi saattoi olla esimerkiksi lahjakas leikkijä, mutta kynäotteen oppiminen vaati vielä harjoittelua. Asia, johon vanhemmat eivät olleet aikaisemmin osanneet kiinnittää huomiota, mutta nyt asiasta kuultuaan he voivat harjoitella kynäotetta myös kotona. Yksi haastateltavista piti keskusteluja tärkeinä juuri siksi, että niissä sai kahden kesken kuulla minkälaisena lapsena hoitajat näkivät lapsen päiväkodissa.

Tavallaan kuulla sen, että millainen minun lapseni on täällä. Kun mä en häntä näe niin kun isossa ryhmässä, vaan mä näen hänet siinä sisarusarjassa kotona. Niin sen roolihan on siinä eri, kun täällä samankäisten joukossa. (Haastateltava4)

Yksi vanhemmista mainitsi vanhempainillat ja keskustelut hyvinä yhteistyönmuotoina, koska niissä pystyy henkilökunnan kanssa vapaasti puhumaan lapsesta, ilman että lapsi on itse kuuntelemassa. Yksi vanhemmista kertoi Tenavakodilla järjestettävästä talkoopäivästä. Haastateltava koki talkoot mukavaksi tapahtumaksi, jossa on kiva tutustua muihin vanhempiin sekä henkilökuntaan. Hän mainitsi positiivisena asiana myös lapsien näkevän, että tehdään yhdessä töitä päiväkodin hyväksi. Kaksi haastateltavista mainitsi hyvinä yhteistyönmuotoina vanhempainillat. Yksi haastateltavista pohti, lisääntyisikö vanhempainiltojen osallistujamäärä, mikäli lapset voitaisiin tuoda päiväkotiin leikkimään vanhempainillan ajaksi.

Hankala ollu ehkä yhtä aikaa päästä, kun ei oo keksitty lapsenvahtia lapsille. Joskus on miettiny, että kuinka, et lisäiskö se sitä jos olis niin kun, et sais jättää lapset leikkimään johonki. Tänne, et lisäiskö se sitä osallistumismäärää niihin talon yhteisiin vanhempainiltoihin. Ainakin niin että molemmat pääsis osallistumaan. (Haastateltava1)

Haastateltava pohti myös yksinhuoltajien, ja vanhempien joilla ei ole verkostoa lähellä mahdollisuutta osallistua vanhempainiltoihin. Voisiko valvottu lastenhoito päiväkodilla lisätä heidän mahdollisuuttaan osallistua päiväkodin yhteisiin tapahtumiin?

Kaikki viisi vanhempaa kokivat yhteistyönmuodot nykyisellään riittäviksi. Yksi vanhemmista koki, että tiedottaminen voisi toimia paremmin sähköisessä muodossa.

Tällaset, sitte ku tääläki on noi ilmoitustaulut, että missä on jos täälä on joku tapahtuma tai menevät johonki. On ne seinällä, mutta tavaltaan sitä niin kiirees hakee lasta hoidosta ja ku pääsee töistä niin on väsyksis. Ja sitte ei välttämättä huomaa kaikkia ilmoitustauluja kattoa. Sitte ”ai niin mä en ny muistanu kattoo”, että oliko siinä jotaki. Ja sitte itte sen on kokenu, että oikein pitää aina muistaa, että no kattoo ny sitä taulua, onko siihen tullu jotaki informaatioo. (Haastateltava2)

Haastateltava kertoi koulussa käytössä olevasta sähköisestä reissuvihosta, jossa tulee kaikista muutoksista tekstiviesti suoraan puhelimeen. Viestit tulevat reaaliajassa, joten on helppo tietää niin sanotusti missä mennään. Haastateltava pohtii myös, olisinko saanut informaation työstäni kulkeutumaan vanhemmille paremmin, mikäli olisi ollut mahdollisuus sähköiseen viestintään. Yksi vanhemmista toivoi, että vanhempainiltojen jälkeen jäisi enemmän aikaa keskustella muiden vanhem-

pien kanssa, etenkin mikäli illan aihe nostattaa ajatuksia ja luo pohjaa haastateltavan sanoin ”pidemmällekkin kahvikeskustelulle”.

Haastatteluissa keskustelimme siitä, ovatko eri yhteistyömuodot tukeneet vanhempia lasten kotikasvatuksessa, tai onko vastaavasti ilmennyt jotain ristiriitoja tavoissa tai arvoissa. Kenenkään viiden haastateltavan mielestä ristiriitoja ei ollut ilmennyt, päinvastoin. Yksi haastateltavista kertoi Tenavakodin olleen jo ennestään heidän perheelleen tuttu päiväkotia. Perhe oli ottanut jo päiväkodin valinnassa Tenavakodin arvot huomioon, niin että ne tukisivat mahdollisimman hyvin puolin ja toisin. Kaksi haastateltavista puolestaan mainitsi, että hoitajat huomaavat sellaisia asioita, mihin itse ei välttämättä osaa kiinnittää huomiota ja joistain päiväkodin toimintatavoista on pystynyt saamaan vinkkejä myös siihen miten kotona toimitaan. Tästä esimerkkinä yksi vanhempi mainitsi ruuan maistamisen, tapa johon on päiväkodissa opeteltu ja jota on myös helppo toteuttaa kotona.

Kaikki viisi vanhempaa kokivat yhteistyön perustuvan luottamukseen. Yksi haastateltavista mainitsi avoimuuden korostaen sitä, että pystytään puhumaan asioista puolin ja toisin. Turvallinen ympäristö koettiin tärkeäksi ja se, että pystyy jättämään lapsensa turvallisin mielin hoitoon ilman, että ei tarvitse olla huolissaan siitä miten lapsi pärjää. Yksi haastateltavista pohti teorioiden soveltamista käytäntöön. Vanhempi halusi, että puhutaan ihmisenä ihmiselle, ei niin että päiväkodin henkilökunta pitää itseään virkaihmisena ja vanhempaa ”ainoastaan” lapsen isänä tai äitinä.

Ja sitte jotenki etenkin se, että jos tulee jotakin semmosta hankalaa asiaa, että sillonki voi ja pitää uskaltaa puhua. Ettei vaan sillon ku kaikki menee hyvin. Vaan niin ku etenki jotenki sitä yhteistyötä mitataan sillon ku kaikki ei meekään niin ku nappiin. Vaan että tuleeki jotaki vähä kurjaa. Että uskaltaako sillon niin ku puhua ja hakea sitä tukea päiväkotia meiltä ja me päiväkodilta, tai henkilökunnalta. Jotenki semmonen mittari mun mielestä. (Haastateltava1)

Yhteistyön tarpeen vanhemmat kokivat tärkeäksi. Kolme haastateltavista koki yhteistyön olevan ennen kaikkea lapsen parhaaksi. Yksi vanhemmista mainitsi olevan lapsen etu, että yhteistyö toimii niiden aikuisten välillä jotka lapsesta huolehtivat. Kahdessa haastattelussa pohdittiin lapsen viettämää suurta aikaa päivästä päiväkodissa. Yksi vanhemmista sanoi, että hyvän yhteistyön merkitys kantaa lapsen elämää, ja että oma vanhemmuus on vahvana, mutta prosentuaalinen aika-

määrä päivää kohden siitä jää lyhyeksi. Yksi vanhemmista kertoi päiväkodin tekevän ison työn lapsen kasvatuksessa, ja lapsen olevan päiväkodin vastuulla hoitopäivän ajan. Kaksi vanhemmista koki, että kuulumisia on tärkeää vaihtaa puolin ja toisin. Vanhemmat mainitsivat, että ei ole todellakaan yhden tekevää vain tuoda lapsi aamulla hoitoon ja hakea iltapäivällä kotiin, ilman tietoa siitä mitä päivän aikana on tapahtunut. Yksi vanhemmista korosti johdonmukaisuutta. Vanhempi piti lapsen etuna sitä, että toimitaan johdonmukaisesti niin kotona kuin päiväkodissakin. Jos esimerkiksi päiväkodissa on jokin asia kielletty, se on kielletty lapselta myös joka paikassa muuallakin.

8.4 Päiväkoti kasvatusympäristönä

Kolmantena teemana haastatteluissa oli päiväkotikäyttö kasvatusympäristönä. Selvitin vanhempien kokemuksia siitä, mitä mieltä he ovat yleisesti päiväkodista tai vastaavasti nimenomaan Tenavakodista kasvatusympäristönä. Haastatteluissa keskustelimme siitä, miten paljon päiväkotikäyttö on tukenut tai vahvistanut niitä tapoja ja arvoja, joita vanhemmat ovat kotona lapsilleen opettaneet. Halusin vanhempien kokemuksia myös tiedonkulun toimivuudesta, saavatko vanhemmat esimerkiksi riittävästi tietoa lapsen arjesta päiväkodissa ja miten hyvin tiedotus kulkee päiväkodilta kotiin ja toisinpäin. Kasvatusvastuu nousi tärkeäksi keskustelun aiheeksi, kenellä vanhempien mielestä on vastuu lapsen kasvatuksesta.

Kolme haastateltavista mainitsi päiväkodin olevan hyvä kasvatusympäristö lapselle. Yksi vanhemmista kertoi päiväkodissa olevan useampia hoitajia, joten lapsen ryhmä ja tila pysyvät aina samana, kun taas esimerkiksi perhepäivähoidossa hoitajan sairastuessa lapsen täytyy mennä varahoitoon eri paikkaan. Kaksi haastateltavista korosti sitä, että päiväkodissa hoitajat voivat keskittyä olemaan ja tekemään lasten kanssa, ilman että tarvitsee samalla tehdä esimerkiksi ruokaa. Kolme vanhempaa kertoi päiväkodissa olevan paljon ihmisiä joihin lapsi voi tutustua. Kolmen vanhemman mielestä päiväkodissa lapsi voi oppia ymmärtämään erilaisuutta ja lapsi saa ikäisiään kavereita joiden kanssa täytyy oppia tulemaan toimeen. Yksi vanhemmista korosti päiväkodin tiimien tärkeyttä, mikäli hoitajalla itsel-

lään on huono hetki hän voi tukeutua työtoveriinsa. Päiväkodin virikkeitä vanhemmat pitivät monipuolisina.

Niin on siinä päiväkodissa ehkä se, että pääsee siihen, niin ku siihen sitte joskus tulevaisuudes, niin ku meillä nyt alkaa tuo koulu niin pääsee vähä tuollasiin isompiin ympyröihin niin ku tutustumaan. (Haastateltava5)

Haastatteluissa nousi esille myös vanhempien kokemuksia Tenavakodista päiväkotina. Yhden vanhemman mukaan Tenavakodissa tulee huomioitua juuri pienten lasten tarpeet. Vanhempi kertoi, että Tenavakodissa on hoidossa vuorotyöläisten lapsia, joten ryhmäkoot ovat suhteellisen pieniä. Kaikki lapset eivät ole aina paikalla, osa tuli vasta iltaan ja osalla oli vapaapäiviä keskellä viikkoa. Yhden vanhemman mielestä Tenavakodissa on hyvä henki, henkilökuntamitoitus on sopiva ja arvot oikeanlaiset. Kaksi haastateltavista mainitsi Tenavakodin ryhmäjaon positiivisena asiana, samanikäisten lasten kuuluessa samaan ryhmään.

Ja täällä on hirveän hyvät tilat, niin kun tosi paljon noita huoneita niin kun per ryhmä ja pihahan on aivan mahtava tämmönen vähän metsikköinen kuitenkin, että tekemistä löytyy. Meilläki oli ihan kiva sillon ku lapset tuli tänne, ku ne oli tosi pieniä, ja ne sai olla tossa yläpihalla ja ne aina päivisin näki toisiaan sitte niin se oli jotenki siinä vaiheessa kauheen tärkeätä nähä se oma sisko tai veli ku on niin pieni niin he aina kohtas sielä. Ja sit toisaalta just et vähän isommat lapset on sitten alapihalla, leikit on vähän rajumpia, niin se on mun mielestä tosi kivasti jaettu täällä. (Haastateltava3)

Neljä haastateltavista mainitsi päiväkodin vahvistaneen tapoja ja arvoja, joita vanhemmat olivat lapselleen kotona opettaneet. Kenenkään haastateltavan kohdalla ei ollut ilmennyt ristiriitoja. Kaksi haastateltavista pohti uskuntoon liittyviä asioita ja totesi Tenavakodin ottaneen hyvin huomioon perheet. Yksi vanhemmista oli tyytyväinen siihen, miten hyvin Tenavakodissa huomioidaan kirkolliset juhlapyhät ja piti lapsille järjestettyjä kirkkoja kivoina tapahtumina.

Kolme haastateltavista kertoi saavansa tietoa lapsen arjesta päiväkodissa haku- ja tuomistilanteiden yhteydessä. Yksi vanhemmista mainitsi jokaisesta ryhmästä löytyvän ilmoitustaulun olevan tosi hyvä tiedonsaannin lähde, mikäli sitä vaan malittaa lukea. Yksi haastateltavista ei kannata sähköpostiviestien lähettämistä, koska ko-

kee että ne voisivat jäädä häneltä lukematta. Kaksi haastateltavista mainitsi tiedon kulkevan hyvin hoitajien välillä; mikäli esimerkiksi aamulla on ollut eri hoitaja paikalla kuin iltapäivällä, on iltapäivän hoitaja tietoinen aamun tapahtumista ja raportoi niistä kotiin vanhemmille. Yksi vanhemmista mainitsi hoitajilla iltapäivällä ulkona mukana olevan lapun. Lappuun hoitaja on voinut jo sisällä ennen ulos tuloa kirjoittaa, jos lapsesta on jotain erityistä kerrottavaa vanhemmille. Vanhempi koki paperille ylöskirjoittamisen enemmän vastuullisuutena kuin huonomuistisuutena. Vanhempi mainitsi myös työntekijöiden vuoronvaihdon tässä yhteydessä; iltavuorolainen tietää mitä aamulla on tapahtunut ja muistaa siitä paperin avulla raportoida vanhemmille. Haastateltavat kokivat tiedonsaannin riittäväksi nykyisellään.

Kaikki viisi haastateltavaa kokivat tiedon lapsen asioista kulkevan hyvin päiväkodin ja kodin välillä. Kaksi vanhemmista mainitsi ilmoittavansa lasten hakuajat ja mahdolliset muutokset päiväkotiin hyvissä ajoin. Yksi vanhemmista toivoi, että asioista tiedotettaisiin sähköpostilla. Vanhempi totesi, että sähköpostia tulee luettua ja sähköpostista olisi helppo löytää esimerkiksi huhtikuun tiedote ja tarkistaa siitä päivänmäärät ja kellon ajat mitä milloinkin on ohjelmassa.

Haastatteluissa keskustelimme siitä, kenellä vanhempien mielestä on vastuu lapsen kasvatuksesta ja mikä on päiväkodin rooli. Kaikki viisi haastateltavaa kertoivat vastuun lapsen kasvatuksesta olevan ensisijaisesti vanhemmilla. Kysyessäni päiväkodin roolista, kaikki haastateltavat kokivat, että vastuu kasvatuksen osalta on hoitopäivän aikana päiväkodilla. Kolme vanhemmista mainitsi lapsen viettävän ison osan päivästä päiväkodissa. Yhden vanhemman mielestä päiväkodin vastuullisuus ilmenee siinä, että päiväkodissa kiinnitetään huomiota ja ilmoitetaan myös vanhemmille, jos lapsen kasvussa tai kehityksessä on jotain mihin pitää puuttua.

8.5 Vasu-lomakkeet

Neljäntenä teemana haastatteluissa olivat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet (vasu-lomake). Selvitin vanhempien tyytyväisyyttä nykyiseen käytössä olevaan lomakkeeseen. Keskustelimme haastatteluissa siitä, miten vanhemmat ovat kokeneet henkilökunnan lähestymisen lasta koskevissa arkaluontoisissa asi-

oissa, ja miten vanhemmat ovat kokeneet lastaan koskevien yksilöllisten toiveiden toteutuneen päiväkodissa. Varhaiskasvatussuunnitelma teemaa käsiteltäessä näytin vanhemmille Seinäjoella käytössä olevia lomakkeita (ks. LIITE 4).

Kaikki viisi haastateltavaa tiesivät mikä on kehityskeskustelu ja tunsivat nykyiset käytössä olevat lomakkeet. Yhden vanhemman mielestä lomakkeessa on kattavasti huomioitu lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita ikäkausittain. Vanhemman mielestä lomakkeessa korostuu juuri tietyille ikäkaudelle kuuluvat kehitystehtävät, esimerkiksi mitä kuuluu opetella, missä on menty eteenpäin ja mitä puolestaan pitää vielä harjoitella. Vanhempi pitää lomaketta yksityiskohtaisena, esimerkiksi 3-vuotiaan varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeessa käsitellään juuri 3-vuotiaan elämää, mikä siinä on tärkeää. Kahden haastateltavan mielestä nykyinen lomake ei ole kovin selkeä. Kahden haastateltavan mielestä oli epäselvää se, mihin kuuluu kirjoittaa mitäkin. Myös ”salmiakki-kuvioihin”² kirjoittamisen koki kaksi vanhemmista vaikeaksi, he kokivat tilat epäkäytännöllisen muotoisiksi. Kahden vanhemman mielestä kirjoitustila saisi olla isompi. Jos on paljon asiaa jostakin kohdasta, ei pieneen ruutuun mahdu kirjoittamaan kaikkea. Kysymysten monipuolisuudesta lomake sai kiitosta. Kolme vanhemmista kertoi kysymysten olevan tarkkoja, joihin oli helppo vastata. Kolme vanhemmista koki hyväksi sen, että lomakkeet ovat kullekin ikäkaudelle omansa.

Kotona täytettävän osion kaikki viisi haastateltavaa kokivat hyväksi. Yksi vanhemmista kertoi täyttävänsä osion miehensä kanssa, ja kertoi että on mukava kun tulee pysähtytyä yhdessä keskustelemaan lapsesta. Yksi haastateltavista mainitsi täyttävänsä lomaketta useampana päivänä. Yksi vanhemmista korosti edelleen asettelun epäselkeyttä. Vanhempi koki kuvioiden olevan sekaisin paperissa, joten on vaikea tietää mihin kuuluu kirjoittaa mitäkin. Vanhempi pohti, voisiko lomakkeessa olla selkeät rivit tai kunnon sarakkeet mihin kirjoittaa. Yksi vanhemmista kertoi, että on kiva kun tulee pohdittua asioita etukäteen, ennen varsinaista keskustelua.

² ”Salmiakki-kuviolla” tarkoitan Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeissa olevia ruutuja, jotka toimivat kirjoitustilana (ks. LIITE4).

Yhden vanhemman mielestä lomake oli helppo täyttää, ja kysymykset olivat helppoja. Vanhempi kertoi kehityskeskustelussa nousseen esille täsmentäviä asioita, kun on pohdittu miten asiat ovat kotona, miten päiväkodissa.

Jotenki se tekee sen, vähän sekava, että vois ehkä olla selkeempi tuo kaavake. Mutta kyllä siihen nyt saa kirjoitettua, vaatii vähän paneutumista että tietää mitkä, ettei voi vaan tuosta, että tuohon rupee heti kirjoittamaan.. Että mihinkä mä nyt laitan nämä asiat tässä. (Haastateltava2)

Haastatteluissa keskustelimme siitä, kuka on vanhempien mielestä kiinnittänyt ensimmäisenä huomiota, mikäli lapsella on ilmennyt mahdollista tuen tarvetta jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella. Kolme vanhemmista koki, että huomiota on kiinnitetty sekä kotona että päiväkodilla. Yksi vanhemmista kertoi, että päiväkodilta oli kysytty vanhemmilta ”oletteko tällaista huomannut”, ja sen jälkeen kun asia oli tullut puheeksi, olivat myös vanhemmat itse osanneet kiinnittää asiaan huomiota. Joskus tilanne oli ollut myös toisinpäin, vanhemmat olivat toivoneet päiväkodin kiinnittävän huomiota lapsen käyttäytymiseen tietyssä tilanteessa. Yksi haastateltavista täsmensi, että riippui täysin siitä, oliko asia sellainen mikä on tapahtunut kotona vai päiväkodissa. Mikäli päiväkodissa oli ollut esimerkiksi kaverin tönimistä tai muuta sellaista, niin siihen puututtiin myös kotona. Kahdella vanhemmista ei ollut omakohtaista kokemusta asiasta.

Selvitin haastatteluissa, miten vanhemmat kokivat henkilökunnan lähestymisen lasta koskevissa arkaluontoisissa asioissa. Yksi vanhemmista kertoi, että mikäli on ollut jotain, on pyydetty puolin ja toisin juttelemaan asiasta. Yksi haastateltavista oli erittäin tyytyväinen siihen, miten henkilökunta oli hoitanut hänen lastaan koskevan tilanteen päiväkodissa.

Siitä sanottiin heti päiväkodissa iltapäivällä kun se tilanne oli ollu, ja sitte tavallaan kun mä seuraavana päivänä soitin, niin he hakivat sen hoitajan, joka sille oli puhunu niin puhelimeen, et mä sain puhua ihan oikeasti sen ihmisen kanssa puhelimeen joka siinä tilanteessa oli ollu läsnä. (Haastateltava4)

Kolmella haastateltavista ei ollut omakohtaista kokemusta arkaluontoisista tilanteista. Yksi vanhemmista kuitenkin koki, että olisi helppo ottaa asia henkilökunnan kanssa puheeksi, mikäli jotain arkaluontoista ilmaantuisi.

Keskustelimme haastatteluissa siitä, tietävätkö vanhemmat miten usein lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomake tarkistetaan, tapahtuuko tarkistaminen heidän mielestään riittävän usein, ja ovatko vanhemmat kokeneet tullessa kuulluiksi tarkistuksissa. Kolme haastateltavista mainitsi tarkistamisen tapahtuvan kerran vuodessa, ja yksi vanhemmista kertoi lomakkeen täyttämisen tapahtuvan nimenomaan lapsen syntymäpäivän tienoilla. Kun lapsi täyttää esimerkiksi 3 vuotta, täytetään 3-vuotiaan vasu-lomake ja niin edelleen. Neljä vanhemmista koki tarkistamisen tapahtuvan riittävän usein. Yksi vanhemmista mainitsi, että jos lapsella ilmenee jotain suurempia puutteita, keskusteluja olisi hyvä pitää useammin, mutta niin sanotussa normaalitilanteessa riittävän usein. Yksi vanhemmista mainitsi tavoitteiden toteutumiskohdan olevan epäselvä. Vanhempi pohti onko tavoitteiden toteutumista joskus käyty läpi ja kuka tavoitteiden toteutumisen kirjaa ylös, käydäänkö sitä yhdessä läpi. Yksi haastateltavista ei kokenut vasu-keskusteluja itselleen kovin tärkeiksi.

Mutta en mä tiedä koenko mä sen itte niin tärkeäksi tuon sitte, ei se mua sillai haittaa, mutta en mä tiedä onko siitä hyötyä sitte enemmän niin ku justiin muille ku henkilökohtasesti mulle itelle. No onhan siinä tietysti se, että onhan se kiva saada täältä hoitajilta sitte oma sellanen niin ku näkemys tenavasta ja taidoista ja... (Haastateltava5)

Vanhempien yksilöllisten toiveiden esittämisestä ja niiden toteutumisesta keskusteltaessa kolmella vanhemmista ei ollut yksilöllisiä toiveita lapsensa suhteen. Tärkeimmäksi vanhemmat kokivat lapsen menemisen ryhmän mukana, turvallisen ympäristön ja hyvän hoidon saamisen. Yksi vanhemmista totesi, että hoitajat huomioivat ryhmässä lapsia myös yksilöinä, joten yksilöllisiä toiveita ei ole tarvinnut näin ollen esittää. Yksi haastateltavista otti esille uskuntoon liittyvät asiat. Vanhempi totesi heidän perheen vaativan lapsilleen uskonnollista opetusta päiväkodissa. Jos joku toinen voi vaatia, että sitä ei saa antaa, niin heidän perhe puolestaan vaatii, että lasten pitää päästä adventti-kirkkoon ja niin edelleen. Vanhempi totesi toiveidensa tulleen huomioiduksi ja toteutuneen.

Kaikki viisi vanhempaa kokivat, että saivat keskusteltua riittävästi nykyisellään päiväkodin henkilökunnan kanssa. Jokaisessa haastattelussa tuli ilmi, että vanhempi sai esitettyä asiansa päivittäisten tuomis- ja hakemistilanteiden yhteydessä. Yksi vanhemmista kertoi vanhempainilloissa ja vasukeskusteluissa saavan keskustella

riittävästi. Kolme vanhemmista kertoi varaavansa ajan keskustelulle, mikäli jokin asia huolestuttaisi tai ilmaantuisi jotain ongelmia. Yksi vanhemmista oli kerran kysynyt tuodessaan aamulla lasta hoitoon, ehtiikö joku iltapäivällä kuuntelemaan. Vanhempi oli sopinut työntekijän kanssa ajan, ja saanut jutella iltapäivällä rauhasa työntekijän kanssa asiasta.

8.6 Vanhempien antama palaute ja toiveet päiväkodille

Viidentenä teemana haastatteluissa oli vanhempien antama palaute ja toiveet päiväkodille. Selvitin vanhempien mielipiteitä ja kokemuksia siitä, miten vanhempien antama palaute ja toiveet otetaan huomioon ja hyödynnetäänkö niitä päiväkodin toimintaa kehitettäessä. Haastatteluissa keskustelimme myös siitä, onko päiväkotitoiminta ja sen toimintatavat tuoneet jotain uutta vanhempien käsityksiin lapsista ja tapoihin kasvattaa. Kartoitin vanhempien kehitystoiveita yhteistyön suhteen, sekä kysyin kokevatko vanhemmat yhteistyön tarpeelliseksi.

Vanhempien antamasta palautteesta keskusteltaessa kaksi haastateltavista koki omaan lapseen liittyvien toiveiden tulleen hyvin huomioiduksi. Yksi vanhemmista kertoi lähestyneensä Tenavakodin johtajaa Maria-Elina Luomaa sähköpostilla asioista joihin toivoi muutosta. Asioihin oli kiinnitetty huomiota ja tehty myös toivotunlaisia muutoksia. Kaksi haastateltavista puolestaan eivät osanneet kertoa toiveiden toteutumisesta, koska kertoivat itse osallistuneensa huonosti palautteen ja toiveiden antamiseen. Yksi vanhemmista totesi, että ei koe olevansa niin sanotusti ”etujen ajaja”.

Selvitin vanhempien kokemuksia asiakastyytyväisyyskyselystä kysymällä tietävätkö he mikä se on, ja mitä mieltä vanhemmat ovat siitä. Kolme vanhemmista kertoi tietävän kyselystä ja vastanneen niihin. Yksi vanhemmista ei tiennyt kyselystä, mutta kertoi antaneensa suullista palautetta suoraan hoitajille. Yksi haastateltavista kertoi kyselystä olleen apua, mikäli on ilmennyt muutostarpeita jossakin.

Joo, no mä ajattelin että oon mä sitä kumminki useamman kerran täyttänyt. Että kyllä niistä kyselyistä on, pihaa on ainakin sen perusteella paranneltu. (Haastateltava2)

Yksi haastateltavista kertoi vanhemmilla varmasti olevan toiveita ja odotuksia, mutta täytyy miettiä missä määrin niitä on järkevää tai edes mahdollista toteuttaa. Yksi vanhemmista oli kokenut kivana päiväkodilla järjestetyt tapahtumat; laskiaisriehan, kevätretket, paloautoon tutustumisen ja niin edelleen. Haastatteluissa kysyin, onko vanhemmille tehty nähtäväksi jonkinlaista yhteenvetoa kyselystä. Kolme vanhemmista ei ollut tietoinen yhteenvedosta, yksi vanhemmista kertoi sellaisen löytyvän jokaisen lapsiryhmän ilmoitustaululta.

Haastatteluissa keskustelimme siitä, onko päiväkotitoiminta ja sen toimintatavat tuoneet jotain uutta vanhempien käsityksiin lapsista ja tapoihin kasvattaa. Kaksi vanhemmista koki, että päiväkodin toimintatavat eivät varsinaisesti olleet tuoneet mitään uutta heidän tapoihin kasvattaa. Kolme haastateltavista kertoi saaneensa kasvatuksellisia vinkkejä päiväkodilta. Yksi vanhemmista kertoi päiväkodin vahvistaneen rutiinien merkitystä sekä päiväkodin arvojen arvoa.

Että just näiltä ammattilaisilta välillä on kysynyt neuvoja johonkin kasvatukseen. Niin kyllä siinä niin kuin saanut ainakin totta sitte vinkkejä tai että on kuunneltu ja jotakin neuvottu että mitä vois tehdä ja sitte päätetty puoleen ja toiseen koittaa jotain. (Haastateltava2)

Kaksi haastateltavista koki yhteistyön toimivan nykyisellään hyvin. Yksi vanhemmista kertoi pilke silmäkulmassa toivovansa kahvia pihatalkoisiin. Vanhempi koki, että kun tulee kiireellä suoraan töistä talkoisiin, kupillinen kahvia auttaisi jaksamaan. Kaksi haastateltavista pohti tiedottamisen parannettavuutta. Yksi vanhemmista pohti miten saisi vielä paremmin esille, jos esimerkiksi päiväkodilla on joku erikoisempi päivä, jokin tapahtuma tai muu sellainen. Vanhempi totesi, että ilmoitustaulua ei aina muista katsoa. Yksi haastateltavista puolestaan kertoi jo aiemminkin mainitsemaansa toiveen siirtymisestä sähköpostilla tiedottamiseen.

Sillä olisi helppo lähettää, niin kuin näe lomajuttuakin niin kuin niitä on niitä lappuja niin vois mennä ihan helposti sähköpostillakin. Olisi joku siinä tällainen lastenhoitajien sähköpostiosoite mihin vois laittaa niin kuin näitä, olisi helppo jotain muitakin juttuja varmaan laittaa. Et koska sitte aina kun sä tuot sitä lasta ja haet, niin ”voi että mä unohdin taas”, niin just se että sit siinä vaiheessa kun sä oot kotona, niin sun on tosi helppo ottaa se kone ja laittaa se sähköposti ja sit se on tehty ja se on hoidossa. (Haastateltava3)

Kaikki viisi haastateltavaa pitivät tarpeellisena yhteistyötä päiväkodin kanssa. Kaksi vanhemmista mainitsi yhteistyön olevan ennen kaikkea lapsen parhaaksi. Kaksi vanhemmista korosti molemminpuolista tiedottamista, että kotiin tiedotetaan miten lapsella on mennyt päiväkodissa ja toisin päin. Yksi vanhemmista kertoi tiedottamisen tuovan rauhallisuutta itselle, kun tietää mitä päiväkodissa tapahtuu.

Et on mun mielestä on ihan niin kun selkeesti, kyllä se sen lapsen kannalta, mutta myös sen vanhempien kasvattamista tukemaan niin semmonen tie minkälainen päiväkodissa on. (Haastateltava4)

Viimeisenä annoin vanhemmille vielä niin sanotun vapaan sanan. Vanhemmat saivat kertoa, mikäli jokin asia oli jäänyt askarruttamaan, tai oliko minulta kenties jäänyt jokin asia huomioimatta haastatteluissa kokonaan. Yksi vanhemmista kertoi kehittämisideansa uudelleen. Hän toivoi päiväkodissa järjestettäviin koko talon yhteisiin vanhempainiltoihin harkittavan lastenhoidon järjestämistä. Muilla haastateltavilla ei ollut lisättävää.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

9.1 Päivähoidon aloituksen toteutuminen

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat kokivat lapsen päivähoidon aloituksen sujuneen hyvin. Kolmella oli ollut jo aiemmin lapsia Tenavakodissa, joten päiväkotijärjestelyt olivat heille jo entuudestaan tuttuja. Tutkimustulokset osoittivat, että vanhemmat saivat hoidon alkaessa päiväkodin toimintatavoista riittävästi tietoa. Vanhempainiltojen toiveet, odotukset ja pelot päivähoidon alkaessa sekä myöhemmin, otettiin Tenavakodissa hyvin huomioon. Kaskelan ja Kekkosen (2006, 13) mukaan perheiden kuuntelu ja kuuleminen ovat tärkeässä asemassa kumppanuuden muodostumisessa. Lasta koskevia palaveriteitoja sekä päivittäisiä kuulumisten vaihtamisia vanhemmat pitivät tärkeinä. Tenavakodin omassa vasussa [viitattu 19.5.2012] todetaan henkilökunnalla olevan vastuu luoda edellytykset yhteistyölle. Tulosten perusteella tässä voidaan todeta onnistuneen, koska vanhemmat olivat tyytyväisiä lapsen hoidon aloitukseen sekä kokivat tullessa kuulluiksi. Jo lapsen tullessa tutustumaan päiväkotiin on henkilökunnan tärkeää alkaa luoda kumppanuudellista suhdetta vanhempainiltojen kanssa. Päiväkodin henkilöstöllä on ensisijainen vastuu sisällyttää hoidon alusta alkaen perhekohtaisesti kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 31; Järvinen ym. 2009, 118; Poikonen & Lehtipää 2009, 81).

9.2 Yhteistyömuodot ja niiden toteutuminen

Yhtenä tutkimuskysymyksenä työssäni oli, millaisia käytäntöjä kasvatuskumppanuudelle on vanhempainiltojen näkökulmasta? Yhteistyömuodoista vanhemmat pitivät tärkeinä muun muassa lasta koskevia palaveriteitoja, vanhempainiltoja sekä molempien suuntaista tiedonkulkua. Lasta koskevissa palaveriteitoissa ja vanhempainiltoissa vanhemmat kokivat voivansa keskustella kahden kesken henkilökunnan kanssa lapsesta, ilman että lapsi on itse kuulemassa. Vanhemmat kokivat myös tullessa kuulluiksi palaveriteitoissa. Palaveriteitoissa todettiin tullessa esille myös jotain asioita, joihin vanhemmat eivät olleet osanneet itse kiinnittää huomiota. Keskustelun jäl-

keen vanhemmat osasivat myös kotona harjoitella esimerkiksi lapsen kynäotetta. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että vanhemmat haluavat olla osallisina kasvatuskumppanuudessa ja saada yhteistyön avulla oman tietämyksensä lapsesta kuuluviin. Alasuutarin ja Karilan (2006, 10-11) mukaan syvällisen kumppanuussuhteen muodostumiseen tarvitaan yhdessä vanhempien kanssa tehtyjä tulkintoja ja yhteistä päätöksentekoa. Pelkkä tiedon välittäminen vanhemmille ei riitä muodostamaan syvällistä kumppanuutta. Tutkimustulosten mukaan vanhemmat kokivat saavansa keskustella riittävästi päiväkodin henkilökunnan kanssa, ja yhteistyömuodot koettiin nykyisellään riittäviksi. Yhteistyötä päiväkodin ja kodin välillä pidettiin hyvänä. Vanhemmat näkivät yhteistyön perustuvan molemminpuoliseen luottamukseen. Yksi vanhemmista pohti teorioiden soveltamista käytäntöön, ja toivoi, että päiväkodin henkilökunta ei pitäisi itseään virkaihmisenä ja vanhempaa ”ainoastaan” isänä tai äitinä. Tutkimuksen teoriaosuudessa käsiteltiin perhelähtöistä työmallia, jossa otetaan etäisyyttä asiantuntijälähtöiseen työtapaan. Kumppanuudellisessa suhteessa vanhemman kanssa kasvattajan asiantuntemusta ja osaamista ei kadoteta, vaan kiinnitetään huomiota siihen, millä tavalla kasvattaja tuo oman tietonsa ja taitonsa perheiden käyttöön. Varhaiskasvatuksen ammattilainen mahdollistaa omien työkäytäntöjen avulla sen, että vanhemman omat näkemykset lapsesta tulevat kuulluksi vanhempaa arvostavalla tavalla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19-20.) Tutkimustulosten mukaan yhteistyön tarve koettiin tärkeäksi, ja kolme vanhemmista kertoi sen olevan nimenomaan lapsen parhaaksi.

9.3 Päiväkoti kasvatusympäristönä

Tutkimustulosten mukaan päiväkotia pidettiin hyvänä kasvatusympäristönä lapselle. Tutkimustuloksissa vanhemmat vertasivat päiväkotia perhepäivähoitoon. Päiväkodin etuina pidettiin useaa hoitajaa, lapsen ryhmän ja tilojen pysymistä samana vaikka yksi hoitajista sairastuisikin, hoitajien aikaa olla ja tehdä lasten kanssa sekä työtiimien tärkeyttä. Kolme vanhemmista piti päiväkotia hyvänä kasvatusympäristönä sen vuoksi, että päiväkodissa on paljon ihmisiä joihin lapsi voi tutustua, ja lapsi saa ikäisiään kavereita. Tenavakodin etuna pidettiin hyvää ryhmäjakoa: samanikäiset lapset ovat samassa ryhmässä. Neljä vanhemmista mainitsi päiväkodin vahvistaneen tapoja ja arvoja, joita vanhemmat ovat lapsilleen kotona opettaneet.

Kenenkään kohdalla ei ollut ilmennyt ristiriitoja päiväkodin tapojen ja arvojen kanssa. Tulosten perusteella voidaan todeta, että päiväkodin arvot ja tavat vastaavat hyvin lasten kotona olevia arvoja. Tenavakotiin päiväkotina vanhemmat olivat varsin tyytyväisiä. Tiedonsaantia vanhemmat pitivät nykyisellään riittävänä. Lapsen arjesta päiväkodissa saatiin tietoa haku- ja tuomistilanteissa. Jokaisen lapsiryhmän seinältä löytyvää ilmoitustaulua piti kaksi vanhemmista hyvänä tiedonlähteenä. Tutkimustulosten mukaan tieto kulki hyvin hoitajien välillä, esimerkiksi aamun tapahtumista iltapäivällä töissä oleva työntekijä oli tietoinen. Järvinen ym. (2009, 119) mukaan kasvatuskumppanuussuhde kehittyy jokapäiväisten kohtaamisten myötä. On tärkeää vaihtaa kuulumisia päivittäin, luontevinta on keskustella lasta tuodessa tai haettaessa päiväkodista. Vanhemmille on hyvä kertoa työntekijöiden toimintatavoista, näin ollen vanhemmat saavat lisää tietoa lapsen päivähoitopäivästä. Yksi vanhempi toivoi sähköiseen tiedottamiseen siirtymistä. Vanhempi toteasi, että sähköpostia tulee luettua ja sen avulla olisi helppo palata esimerkiksi viime kuussa lähetettyihin tiedotteisiin. Sähköiseen tiedottamiseen siirtyminen olisi varmasti toimiva vaihtoehto isossa päiväkodissa. Sähköpostilla olisi helppo lähettää vanhemmille esimerkiksi tiedotteita, ja vanhemmat puolestaan pystyisivät ilmoittamaan päiväkodille lastensa hoito- ja loma-aikoja. Sähköposti on helposti saatavilla, ja näin ollen päiväkotiki sästyisi kopiointikuluilta. Kasvatusvastuun jakautuminen päiväkodin ja kodin välillä nousi keskustelun aiheeksi, koska usein lapsi viettää suuren osan päivästänsä päiväkodissa. Vanhemmat olivat samaa mieltä siitä, että lapsen ensisijainen kasvatusvastuu kuuluu vanhemmille. Kuitenkin myös päiväkodilla nähtiin olevan kasvatuksellinen tehtävä sinä aikana, jonka lapsi viettää päiväkodissa. Vanhempien ja ammattikasvattajien jaetussa kasvatustehtävässä on kyse vanhempien oman asiantuntemuksen ja päiväkodin kasvattajien asiantuntemuksen yhdistämisestä. Päiväkodin ammattilaisilla ja vanhemmilla on omista lähtökohdistaan käsin erilaista tietoa lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta. (Poikonen & Lehtipää 2009, 81.) Tutkimustulosten mukaan vanhempien ja päiväkodin henkilöstön näkemyksiä lapsesta käydään läpi päivittäisten kuulumisten vaihtamisessa sekä lasta koskevilla palaverilla.

9.4 Vanhempien kokemuksia varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeista

Tutkimustulosten mukaan varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeen etuna pidettiin sitä, että kullekin ikäkaudelle on oma lomakkeensa. Kysymyksiä vanhemmat pitivät monipuolisina ja tarkkoina, niihin vastaaminen koettiin helpoksi. Tulosten mukaan lomakkeen kotona täytettävän osion vanhemmat kokivat mieluisana, vanhemmat kokivat saavansa valmistautua keskusteluun jo etukäteen. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen päivähoidon järjestämisessä. Suunnitelman perusteella henkilöstö voi toimia johdonmukaisesti ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2006, 32-33; Alasuutari & Karila 2006, 8; Alasuutari 2010, 15.) Lomakkeen asettelua ei tulosten mukaan pidetty kovin selkeänä, epäselvyyttä aiheutti mihin kuuluu kirjoittaa mitään ja kirjoitustilaa pidettiin paikoittain liian pienenä. Alasuutarin ja Karilan (2006, 11) mukaan lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa lomakkeiden rakenteella ja tilan jäsentämisellä on merkitystä, mikäli halutaan noudattaa kasvatuskumppanuuden periaatteita. Jos lomakkeessa annettu vastaustila on liian pieni, saattaa vanhemmille tulla käsitys, että heidän mielipiteistään ei olla oikeasti kiinnostuneita. Tässä voidaan pohtia, olisiko lomakkeen asettelulle tarpeen tehdä muutoksia rakenteen sekä kirjoitustilan suhteen.

Mikäli lapsella oli ilmennyt tuen tarvetta jollain kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella, tulosten mukaan vanhemmat kokivat, että siihen oli kiinnitetty huomiota sekä päiväkodissa että kotona. Tämä osoittaa mielestäni sen, että päiväkodin ryhmässä lapset huomioidaan myös yksilöinä ja heidän kehitymisestään ja oppimisestaan ollaan kiinnostuneita. Henkilökunnan lähestymisestä lasta koskevissa arkaluontoisissa asioissa kolmella vanhemmista ei ollut kokemusta. Tulokset kuitenkin osoittavat sen, että mikäli ilmaantuisi jotain arkaluontoista, vanhemmat ottaisivat asian henkilökunnan kanssa puheeksi. Varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeen tarkistaminen tapahtui tulosten mukaan riittävän usein. Tavoitteiden toteutumisen seuraaminen aiheutti kuitenkin epäselvyyttä, milloin se täytetään, kuka kirjaa ja tarkistetaanko tavoitteiden toteutuminen. Tutkimustulosten mukaan kolmella vanhemmista ei ollut yksilöllisiä toiveita lapsensa suhteen. Tulokset osoittivat, että vanhemmat olivat tyytyväisiä lapsen ryhmän mukana menemiseen. Tästä

voidaan päätellä, että ryhmän toiminnassa ja tavoissa huomioidaan jokainen lapsi yksilönä sekä osana ryhmää. Tulosten mukaan vanhemmat ovat tyytyväisiä lapsen ryhmän toimintaan. Vanhemmat kokivat saavansa keskustella riittävästi päiväkodin henkilökunnan kanssa. Päivittäiset haku- ja tuontitilanteet koettiin tärkeiksi tilanteiksi, joissa pystyi puhumaan asioista.

9.5 Vanhempien antama palaute ja toiveet Tenavakodille

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat kokivat omaan lapseen liittyvien toiveiden tulleen Tenavakodissa hyvin huomioiduiksi. Kaksi vanhemmista ei osannut kertoa toiveiden toteutumisesta, koska kertoivat itse osallistuneensa huonosti palautteen ja toiveiden antamiseen. Saaduista tuloksista voidaan päätellä, että vanhemmilla ei ole ollut ainakaan suurempia huolen aiheita lapsen tai lapsen ryhmän toiminnasta, mikäli palautteen ja toiveiden antamiselle ei ole ilmaantunut aihetta. Tulosten mukaan vanhemmat ovat tietoisia Tenavakodilla käytössä olevasta asiakastyytyväisyyskyselystä. Vanhemmista kolme kertoi myös vastanneensa kyselyyn. Kyselyn yhteenvedosta vanhemmat olivat huonosti tietoisia. Tässä kohtaa voidaan kysyä, saisivatko vanhemmat tiedon yhteenvedosta paremmin esimerkiksi sähköpostin välityksellä, jos ilmoitustaulun lukemiseen ei ole aina aikaa. Tutkimustulosten mukaan vanhemmat kertoivat saaneensa päiväkodista kasvatuksellisia vinkkejä, joita vanhemmat ovat voineet toteuttaa myös kotona lapsen kanssa.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä yhteistyön toimivuuteen. Tutkimuskysymyksenä työssäni oli, miten kasvatuskumppanuutta vanhempien mielestä voisi kehittää? Muutamia kehitysehdotuksia ilmeni tutkimustuloksista. Kaksi vanhemmista pohti tiedottamisen parannettavuutta. Vanhempi pohti, miten saataisiin vielä paremmin tuotua esille jos esimerkiksi päiväkodilla on jokin tapahtuma. Ilmoitustaulua kun ei aina muista katsoa. Vanhempi pohti myös, olisinko saanut tiedon työstäni paremmin vanhempien saataville sähköisessä muodossa. Esille nousi jo aiemminkin mainittu sähköiseen tiedottamiseen siirtyminen. Vanhempi toivoi, että siirryttäisiin sähköpostilla tiedottamiseen. Sähköpostia olisi helppo lukea myös kotona ja sieltä löytyisi myös esimerkiksi aikaisempien kuukausien tiedotteet. Yksi vanhemmista toivoi, että Tenavakodilta järjestettäisiin koko talon yhteisten vanhempainiltojen

ajaksi lastenhoito. Näin ollen molempien vanhempien olisi mahdollista osallistua vanhempainiltaan, kun hoito lapsille järjestyy päiväkodin kautta. Yhden vanhemman toiveena oli, että vanhempainiltojen jälkeen olisi mahdollista keskustelulle muiden vanhempien kanssa, varsinkin mikäli vanhempainillan aihe herättäisi paljon ajatuksia. Yksi vanhempi toivoi pilke silmäkulmassa kahvia pihatalkoisiin. Tullessaan töistä suoraan päiväkodille talkoisiin, auttaisi kupillinen kahvia kummasti jaksamaan. Tutkimustulosten mukaan yhteistyötä päiväkodin kanssa pidettiin tarpeellisena. Molemminpuolisen tiedottamisen tärkeys korostui. Yksi vanhemmista kertoi tiedottamisen tuovan rauhallisuutta, kun tietää mitä päiväkodissa tapahtuu.

Yhtenä tutkimuskysymyksenä työssäni oli, millaisena vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden? Tiivistän sen tässä vielä lyhyesti saatujen tutkimustulosten ja niistä tehtyjen johtopäätösten perusteella. Vanhemmat kokivat tullessa kuulluiksi ja heidän toiveensa huomioiduksi. Lasta koskevissa palavereissa vanhemmat saivat kerrottua omista ajatuksista ja heidän mielipiteitään otettiin huomioon. Yksi vanhemmista totesi kasvatuskumppanuuteen tarvittavan kolme osapuolta; päiväkodin henkilökunnan, vanhemman tai vanhemmat ja lapsen. Päiväkodin henkilökunnan todettiin antavan mahdollisuuden yhteistyölle, mutta isona asiana vanhempi piti yhteistyön onnistumiselle vanhempien omaa asennetta ja suhtautumista. Kasvatuskumppanuus perustuu vanhempien mielestä luottamukseen ja tulosten perusteella vanhemmat ovat tyytyväisiä yhteistyöhön Tenavakodin kanssa. Kasvatuskumppanuuteen tarvitaan myös avoimuutta, ja turvallista ympäristöä pidettiin tärkeänä. Yhteistyön tarve koettiin tärkeäksi ja ennen kaikkea lapsen parhaaksi. Tulosten perusteella vanhemmat toivoivat, että heitä kohdeltaisiin tasa-arvoisina työntekijöiden kanssa. Vanhemmat pitivät merkityksellisenä sitä, että toimitaan johdonmukaisesti niin päiväkodissa kuin kotonakin. Tenavakodin arvojen todettiin vastaavan hyvin perheiden kotona olevia arvoja. Kasvatusvastuun vanhemmat näkivät olevan lapsen hoitopäivän ajan päiväkodilla. Vastuullisuus ilmenee tulosten mukaan myös siinä, että päiväkodilta kiinnitetään huomiota ja ilmoitetaan vanhemmille, mikäli lapsen jollakin kasvussa ja kehityksessä on jotain mihin pitää puuttua.

9.6 Pohdintaa

Opinnäytetyöni tutkimustulokset olivat varsin myönteisiä, minkä perusteella voidaan todeta, että vanhemmat ovat tyytyväisiä kasvatuskumppanuuden toteutumiseen Tenavakodin päiväkodissa. Vanhemmat kokivat kasvatuskumppanuuden toimivana ja yhteistyömuodot nykyisellään riittävinä. Tuloksissa täytyy ottaa huomioon, että haastateltavanani oli ainoastaan viidestä perheestä vanhempi. Näin ollen tuloksia ei voi yleistää koskemaan esimerkiksi koko Seinäjoen päivähoitoa. Toivon, että Tenavakoti ja muut päiväkodit saavat itselleen työstäni jotain uutta kasvatuskumppanuuden suhteen ja vanhempien antamat kehitysehdotukset pääsevät toteutumaan käytännössä.

Opinnäytetyöni avulla sain syvennettyä kasvatuskumppanuuden käsitettä ja haastattelujen avulla sain kuulla vanhempien kokemuksia yhteistyöstä päiväkodin kanssa. Opinnäytetyön kautta opin paljon uutta, ja prosessina opinnäytetyön tekeminen on ollut merkittävä ammatillisen kasvun kannalta. Sosionomina (AMK) pystyn hyödyntämään opinnäytetyötäni työssäni lasten parissa. Vanhemmat ovat osa kasvatuskumppanuutta, näin ollen heidän ajatuksillaan ja mielipiteillään on suuri merkitys, mikäli halutaan kumppanuudellisen suhteen toteutuvan.

LÄHTEET

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Lapsen aika. 6.-7. painos. Porvoo: WSOY.
- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa?: Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus: keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, M. & Karila, K. 2006. Vasu-prosessi opettaa ja kehittää. Lastentarha 69(5), 8-11.
- Alasuutari, M. & Karila, K. 2009. Lapsuuden ja lapsen tulkinnat lapsikohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Teoksessa: Alanen, L. & Karila, K. (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino, 70-88.
- A 16.3.1973/239. Asetus lasten päivähoitosta.
- A 21.8.1992/804. Asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudesta.
- Castrén, A-M. 2009. Onko perhettä eron jälkeen?: eroperhe, etäperhe, uusperhe. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.
- Haarakangas K. 1997. Hoitokokouksen äänet. Dialoginen analyysi perhekeskeisen psykiatrisen hoidon hoitokokoukseskusteluista työryhmän toiminnan näkökulmasta. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Haarakangas, K. 2001. Menetelmistä dialogiin perheterapiassa. Perheterapia 1, 31-47.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna: Tammi.
- Hokkanen, T. 2002. ”Sitä eletään sitä eronneen perheen elämää”: Vanhempien ja lasten väliset suhteet. Teoksessa: Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus: Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 119-140.

- Hughes, P. & MacNaughton, G. 2002. Preparing early childhood professionals to work with parents: the challenges of diversity and dissensus. Australia. Saatavissa: http://www.findarticles.com/p/articles/mi_hb6418/is_2_27/ai_n31675903
- Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Helsinki: Otava.
- Johnson, R. B. 24.11.2003. Strengths and weaknesses of interviews. [Verkköjulkaisu]. University of South Alabama. [Viitattu 17.5.2012]. Saatavissa: http://www.sagepub.com/bjohnsonstudy/bonus_materials/additional_tables/StrengthsandWeaknessesofDataCollectionMethods.pdf
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. 1.painos. Helsinki: Kirjapaja.
- Karila, K. 2005. Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä. Lastentarha 68 (1), 46-49.
- Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa: Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91-108.
- Karila, K. 2011. Kohtaaminen ja keskustelu vanhempien kanssa. Teoksessa: Nummenmaa, A R. & Karila, K. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYpro Oy, 61-79.
- Karila, K. & Nummenmaa, A R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen: kuvauskohteenä päiväkoti. 1. Painos. Helsinki: WSOY.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2005. Kasvatuskumppanuus tuo kodin ja päivähoidon lähelle toisiaan. Lastentarha 68 (3), 16-18.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Stakes. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 63.
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena: varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. Väitöskirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimus 72/2012.
- Keyes, C. R. 2002. A way of thinking about parent/teacher partnerships for teachers. International Journal of Early Years Education, 10, 177-191.

- Kinnunen, U., Malinen, K. & Laitinen, K. 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa: Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) Perhe-elämän paletti: vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 125-148.
- Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 70-85.
- Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa: Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 73-104.
- Korhonen, M. 2006. Sukupolven merkitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa: Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 51-69.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoidosta.
- L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.
- Lapsiperheet tyypeittäin 1950-2010. 27.5.2011. [Verkkójulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 26.3.2012]. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2010/perh_2010_2011-05-27_tau_003.fi.html
- Luoma, M-E. 2012. Päiväkodin johtaja. Tenavakoti Ry. Henkilökohtainen sähköpostiviesti 15.5.2012.
- Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoidossa – perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa: Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 106-124.
- Mahkonen, S. 2012. Päivähoito ja laki. Helsinki: Edita.
- Meirän vasu. 2007. Seinäjoen kaupungin päivähoidon varhaiskasvatuksen kuntasuunnitelma. Seinäjoki. Saatavissa: www.seinajoki.fi/paivahoito/meiran_vasu.html
- Myöhänen, M., Kallio, S. & Viitanen, S. 2005. ”Nyt meillä on menestystekijän resepti”: lastentarhanopettajien antamia merkityksiä kasvatuskumppanuudelle. Lastentarha 68 (3), 19-21.

- Määttä, P. 2001. Perhe asiantuntijana: erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena.
- Nummenmaa, A R., Karila, K., Joensuu, M. & Rönholm, R. 2007. Yhteisöllinen suunnittelu päiväkodissa: Kehittämisstrategiana ongelmaperustainen työssä oppiminen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Oivanen, K-M. 2012. Seinäjoen päivähoiton aluejohtaja (keskusta-pohja). Henkilökohtainen sähköpostiviesti 15.5.2012.
- Perheet. 23.11.2011.[Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 26.3.2012]. Saatavissa: <http://www.tilastokeskus.fi/meta/til/perh.html>
- Poikonen, P-L. & Lehtipää, R. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa: Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) Perhe-elämän paletti: vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 69-88.
- Raittila, K. & Sutinen, P. 2008. Huonetta vai sukua: elämää uusperheessä. Helsinki: Kirjapaja.
- Ritala-Koskinen, A. 2001. Mikä on lapsen perhe?: tulkintoja lasten uusperhesuhteista. Helsinki: Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 38/2001.
- Ritala-Koskinen, A. 2002. Uusperhe kasvun paikkana. Teoksessa: Kolbe, L. & Järvinen, K. (toim.) Kasvatuksen suuntaa etsimässä: onks ketään kotona? Helsinki: Tammi, 138-151.
- Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) 2002. Perhe ja vanhemmuus: Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Seinäjoki-info. Seinäjoen kaupunki. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.2.2012]. Saatavissa: http://www.seinajoki.fi/info/seinajoki_lyhyesti.html
- Seinäjoen päivähoito. Seinäjoen kaupunki. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.2.2012]. Saatavissa: <http://www.seinajoki.fi/paivahoito/>
- Seinäjoen Tenavakoti. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.2.2012]. Saatavissa: <http://www.netikka.net/tenavakoti/>
- Sevón, E. & Notko, M. 2008. Perhesuhteiden omalakisuus. Teoksessa: Sevón, E. & Notko, M. (toim.) Perhesuhteet puntarissa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 13-26.
- Siviilisäädyn muutokset. 6.5.2011. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 4.4.2012]. Saatavissa:

http://www.tilastokeskus.fi/til/ssaaty/2010/ssaaty_2010_2011-05-06_tie_001_fi.html

SOTKANet. Tilasto- ja indikaattoripankki 2005-2012. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.3.2012]. Saatavissa: <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?regionCount=2¤tEvent=getData&sexCount=1&setId=p85c1a784c430d850709c477b7749908bd291a93ac6b60f&indCount=4&yearCount=3>

SOTKANet. Tilasto- ja indikaattoripankki 2005-2012. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Verkkosivu]. [Viitattu 4.4.2012]. Saatavissa: <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?currentEvent=drill®ionCount=2&sexCount=1&eventParameter=304&setId=p85c1a784c430d850709c477b7749908bd291a93ac6b60f&indCount=5&yearCount=3>

Stakes. 9.2.2011. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Verkkosivu]. [Viitattu 22.5.2012]. Saatavissa: <http://www.stakes.fi/FI/etusivu.htm>

Tenavakodin oma vasu. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.5.2012]. Saatavissa: <http://www.netikka.net/tenavakoti/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Helsinki: WSOY.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. 2. painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2002:9.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2006. Toinen tarkistettu painos. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy. Stakes – Oppaita 56.

LIITTEET

LIITE 1: Sopimus opinnäytetyöstä

Opiskelijan nimi ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):
Paula Haapasalmi, paula.haap@seamk.fi

Koulutusohjelma:
Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön ohjaajan nimi ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):
Minna Zechner, minna.zechner@seamk.fi

Toimeksiantajan/työn tilaajan/yhteistyöorganisaation edustaja ja
asema organisaatiossa:

Seinäjoen Tenavakoti Ry, päiväkodin johtaja Maria-Elina Luoma

Toimeksiantajan/työn tilaajan/yhteistyöorganisaation edustajan yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

Hanneksenrinne 3, 60220 SEINÄJOKI, maria-elina.luoma@netikka.fi

Opinnäytetyön (15 op) alustava nimi/aihe:
Kasvatuskumppanuus

Opinnäytetyöhön kuuluvat tehtävät:
Vanhempien haastattelu (toteutetaan mahdollisuuksien mukaan Tenavakodilla)

Työn tekemisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen: -

Arvioitu aika opinnäytetyön tekemiseen: 31/12/ 2010- 31/12/ 2011

Päiväys: 21/2/2011

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja.

Opinnäytetyöni saa julkistaa Theseus-verkkokirjastossa: X

Opiskelijan allekirjoitus: Paula Haapasalmi, Paula Haapasalmi

Ohjaajan allekirjoitus: Minna Zechner, Minna Zechner

Toimeksiantajan/tilaajan/yhteistyötahon edustajan allekirjoitus:

Maria-Elina Luoma, Maria-Elina Luoma

HUOM! Sopimukseen mahdollisesti liittyvistä tekijänoikeuksista ja muista erityisehdoista on sovittava erikseen kirjallisesti.

LIITE 2: Ilmoitus työstäni vanhemmille

Keväinen tervehdys! ☺

Olen Sosionomi (AMK) – opiskelija Seinäjoen Ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan yksiköstä ja teen opinnäytetyötä Tenavakodille **Kasvatuskumppanuudesta eli päiväkodin ja kodin välisen yhteistyön toteutumisesta päiväkodin arjessa**. Opinnäytetyöni tutkimukselliseen osaan kuuluu henkilökohtaisten haastattelujen tekeminen Tenavakodissa olevien lasten vanhemmille. Haastattelujen tarkoituksena on selvittää, miten lasten vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välinen yhteistyö toteutuu käytännössä sekä miten vuorovaikutusta voitaisiin mahdollisesti kehittää.

Olisi erittäin tärkeää saada mukaan juuri Teidän mielipiteenne, koska Te lapsen vanhempana pystytte parhaiten arvioimaan vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välistä kasvatuskumppanuutta. Valitsin menetelmäkseni henkilökohtaiset haastattelut, koska uskon haastattelutilanteiden johtavan avoimeen keskusteluun. Haastateltavakseni ovat tervetulleita myös mahdolliset etäisät ja – äidit. Toivon, että innostut aiheestani ja tulet haastateltavakseni avoimin mielin! Haastattelut tulen tekemään Tenavakodilla, ja käsittelen ne täysin luottamuksellisesti salassapitovelvollisuutta noudattaen.

Henkilökohtaiseen haastatteluun voit varata ajan lapsesi ryhmän ilmoitustaululta löytyvästä ajanvarauslistasta. Haastattelu kestää noin 30 minuuttia. Toivon Sinun varaavan ajan haastatteluun **perjantaihin 8.4.2011 mennessä**.

Yhteistyöterveisin

Paula Haapasalmi

paula.haapasalmi@seamk.fi

0400-457185

LIITE 3: Haastattelurunko

OPINNÄYTETYÖ HAASTATTELUT**Taustatiedot**

1. Vastaajan sukupuoli Nainen ____ Mies ____
2. Montako lasta teillä on hoidossa Tenavakodissa? Tyttöjä ____ Poikia ____
3. Minkä ikäisiä Tenavakodissa olevat lapsenne ovat? 0-3v ____ 4-6v ____
4. Perhemuoto Ydinperhe ____

Yksinhuoltajaperhe ____

Uusperhe ____

Jokin muu, mikä? ____

Päivähoidon aloitus

1. Kun lapsenne aloitti päiväkodissa, miten päiväkodin käytäntöihin tutustuttiin?
2. Kun lapsenne aloitti päiväkodissa, olisiko ollut jotain asioita, joista olisit halunnut saada enemmän tietoa/ keskustella henkilökunnan kanssa? Mitä?
3. Kun lapsenne aloitti päiväkodin, annettiinko Sinulle mahdollisuus kertoa omista odotuksista, toiveista tai peloista päivähoitoon liittyen? Oletko saanut mahdollisuuden kertoa odotuksistasi, toiveistasi ja peloistasi myös myöhemmin?

Yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä

1. Mistä päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö mielestäsi koostuu?
2. Millaiseksi olet kokenut päiväkodin ja kodin välisen yhteistyön?
(Vanhempainillat, henkilökohtaiset keskustelut, yhteiset tapahtumat jne.)

3. Koetko yhteistyön muodot riittäviksi vai haluaisitko, että niitä olisi nykyistä enemmän? Voisiko jotain yhteistyömuotoa mielestänne kehittää toimivammaksi?
4. Ovatko nämä yhteistyön muodot mielestänne tukeneet Teitä lapsenne kotikasvatuksessa? Entä onko ilmennyt ristiriitoja painotuksissa, tavoissa tai arvoissa?
5. Mihin hyvä yhteistyö mielestäsi perustuu?
6. Millainen tarve hyvälle yhteistyölle on? Entä mikä merkitys sillä on ja kenelle?

Päiväkoti kasvatusympäristönä

1. Mitä mieltä olet päiväkodista kasvatusympäristönä?
2. Miten paljon päiväkotia mielestäsi tukee ja vahvistaa niitä tapoja ja arvoja, joita olet lapsellesi kotona opettanut? Onko ilmennyt jotain ristiriitoja tai poikkeamia?
3. Koetko saavasi riittävästi tietoa lapsen arjesta päiväkodissa? Tuleeko mieleesi menetelmiä, jolla tiedonsaantia voisi mahdollisesti lisätä?
4. Miten hyvin tieto lapsen asioista kulkee päiväkodin ja kodin välillä? Miten hyvin tiedotus kulkee päiväkodilta kotiin ja toisinpäin? (Suullinen, tuonti- ja hakutilanteet, jne.)
5. Kenellä on mielestäsi vastuu lapsen kasvatuksesta?

Vasu-lomakkeet

1. Tiedätkö mikä on kehityskeskustelu ja tunnetko Vasu-lomakkeen?
2. Oletko tyytyväinen nykyiseen käytössä olevaan Vasu-lomakkeeseen? (selkeys, asettelu, käytännöllisyys, kysymysten monipuolisuus jne.)
3. Vasu-lomakkeesta löytyy kotona täytettävä osio. Millaiseksi olet kokenut sen? (helppous, selkeys, avun tarve täyttämässä jne.)

4. Jos lapsellasi on ilmennyt mahdollista tuen tarvetta jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella, kuka siihen on ensimmäisenä kiinnittänyt huomiota?
5. Millaiseksi koet henkilökunnan lähestymisen lastasi koskevissa arkaluontoisissa asioissa?
6. Miten usein lapsenne Vasu-lomake tarkistetaan? Tapahtuuko tarkistaminen mielestäsi riittävän usein? Koetko tulleesi kuulluksi tarkistuksissa?
7. Lähes jokaisella vanhemmalla on yksilöllisiä toiveita lastensa suhteen. Millaisia omat toiveesi ovat? Oletko kokenut, että toiveesi ovat tulleet huomioituiksi?
8. Haluaisitko keskustella kahden kesken päiväkotihenkilökunnan kanssa lapseesi liittyvistä asioista tavallisten tuomis- ja hakutilanteiden ulkopuolella? Entä jos on jotain erityistä, täytyykö varata erikseen aika keskusteluun vai saako asiat esitettyä tuomisten ja hakemisten yhteydessä?

Vanhempien antama palaute ja toiveet päiväkodille

1. Otetaanko vanhempien antama palaute ja toiveet hoidon kehittämisestä mielestäsi tarpeeksi hyvin huomioon ja hyödynnetäänkö niitä päiväkodin toimintaa kehitettäessä? Entä omaan lapseen liittyvien toiveiden toteutuminen?
2. Onko päiväkoti ja sen toimintatavat tuoneet jotain uutta käsitykseeni lapsista ja tapoihisi kasvattaa?
3. Millaisia toiveita Sinulla on yhteistyön kehittämiseksi?
4. Onko yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä mielestäsi tarpeen?

4-vuotias

SOSIAALISUUS JA VUOROVAIKUTUS

viihtyy muiden lasten seurassa, ja leikkii yhteisleikkejä, huomio toiset lapset ja pitää puolensa, sietää pettymystä, noudattaa sääntöjä

Mitkä asiat/tilanteet aiheuttavat ristiriitatilanteita, kuinka ne ratkaistaan?

Näin kotona

Näin sovimme/
tavoitteet

pvm _____
Tavoitteiden toteutuminen

Lapsen luonteenpiirteet ja vahvuudet:

Mieluisat leikit kotona

Mieluisat leikit päivähoitossa

Tarvitsee tukea, ohjausta ja rajoja seuraavissa asioissa: